

kwartalnik pedagogiczno-społeczny

DIALOG EDUKACYJNY

NA GÓRALSKĄ NUTĘ!

DIALOG EDUKACYJNY RODN i IP „WOM” w RYBNIKU

Kwartalnik pedagogiczno-społeczny

RODN i IP „WOM” w RYBNIKU

Dyrektor
mgr Sylwia Bloch
kz@wom.edu.pl

Wicedyrektor
mgr Jolanta Grzesiak
wp@wom.edu.pl

Pracownia doskonalenia i dydaktyki:

mgr Anna Ogrodnik
eko@wom.edu.pl
mgr Małgorzata Pyszny
m.pyszny@wom.edu.pl
mgr Wioleta Dudziak-Radecka
w.dudziak-radecka@wom.edu.pl
mgr Anna Krzyżanowska
a.krzyżanowska@wom.edu.pl
mgr Mirela Szymczak
m.szymczak@wom.edu.pl
mgr Katarzyna Wróbel
k.wrobel@wom.edu.pl
mgr Ewa Majchrzak
e.majchrzak@wom.edu.pl
Jerzy Maduzia
j.maduzia@wom.edu.pl

Pracownia wspierania kadry kierowniczej i doradztwa metodycznego:

mgr Beata Szoltysek
b.szoltysek@wom.edu.pl
mgr Mariola Gajek-Czapla
pedagogika@wom.edu.pl
dr Urszula Warczok
u.warczok@wom.edu.pl
mgr Alojzy Zimończyk
geo@wom.edu.pl

Pracownia edukacji informatycznej i nauczania na odległość:

mgr Tomasz Stadnicki
it@wom.edu.pl
mgr Sabina Ficek
s.ficek@wom.edu.pl

RODN i IP „WOM” w RYBNIKU

Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli i Informacji Pedagogicznej „WOM” w Rybniku jest jedną z pięciu w województwie publicznych placówek doskonalenia nauczycieli.

PROMUJEMY INNOWACYJNOŚĆ...

Promujemy innowacyjność, nowoczesne metody nauczania, techniki i technologie, nowinki edukacyjne i autonomię pracy nauczyciela, pozostając w zgodzie z priorytetami Ministra Edukacji Narodowej, Śląskiego Kuratora Oświaty, standardami Rady Europy, pogłębiając nasze pasje i wytyczając nowe ścieżki.

POMAGAMY NAUCZYCIELOM...

Pomagamy nauczycielom, dyrektorom szkół, radom pedagogicznym i doradcom metodycznym we wprowadzaniu nowego wymiaru do polskiej edukacji oraz podniesieniu jakości i efektywności nauczania, oferując szkolenia na najwyższym poziomie merytorycznym, dydaktycznym i technicznym.

ZAPEWNIAMY ORGANIZACJĘ...

Zapewniamy organizację różnorodnych form współpracy oraz wymiany doświadczeń, w tym konferencji i seminariów.

ZASPOKAJAMY I ROZWIJAMY...

Zaspokajamy i rozwijamy potrzeby czytelnicze nauczycieli i innych pracowników pedagogicznych oraz oświatowych.

DIALOG EDUKACYJNY

Wydawca:
Regionalny Ośrodek Doskonalenia
Nauczycieli i Informacji Pedagogicznej
„WOM” w Rybniku
tel.: 32 424 74 72

Redaguje zespół konsultantów

RODN i IP „WOM”
redaktor prowadzący:
Sylwia Bloch
korekta:
Beata Szoltysek

Adres redakcji:

RODN i IP „WOM” w RYBNIKU
44-200 Rybnik, ul. Parkowa 4A
tel.: 32 424 73 84
tel.: 32 424 74 72
e-mail: info@wom.edu.pl

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych i zastrzega sobie prawo dokonywania skrótów w nadesłanych tekstach. Za treść ogłoszeń redakcja nie odpowiada.

Szanowni Czytelnicy!

Szkoły, przedszkola i inne placówki oświatowe, w których pracujemy, to miejsca wyróżniające się wieloma nieprzeciętnymi wydarzeniami. Czasem przedsięwzięcia te realizowane są z inicjatywy nauczyciela, czasem inspiracją

do ich zorganizowania, czy wyeksponowania stają się ogłoszone konkursy, nawiązana współpraca, czy też może udział w szkoleniach i wymiana doświadczeń?

Lektura bieżącego numeru kwartalnika „Dialog edukacyjny” pozwoli nam się dowiedzieć, co księżna Sara podziwiała w Rudach, jakie roboty wykreowały przedszkolaki w Roku Lema, dlaczego warto prowadzić zajęcia w terenie, jak młodzież „odkryła” larwy, które być może przysłużą się ochronie środowiska...

Zachęcam również do zapoznania się ze scenariuszami zajęć i lekcji, które zostały nagrodzone w organizowanych przez nas konkursach. Prace te cechuje różnorodność zastosowanych metod pracy i środków dydaktycznych oraz ogromne zaangażowanie ich autorów w opracowanie przygody edukacyjnej, którą chętnie „przeżyje” dziecko.

Z uwagi na 15-letnią już działalność naszej placówki – Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli i Informacji Pedagogicznej „WOM” w Rybniku – serdecznie dziękuję WSZYSTKIM za udział w wydarzeniach, które organizujemy i zapraszam do współpracy.

Sylwia Bloch
dyrektor RODN i IP „WOM” w Rybniku

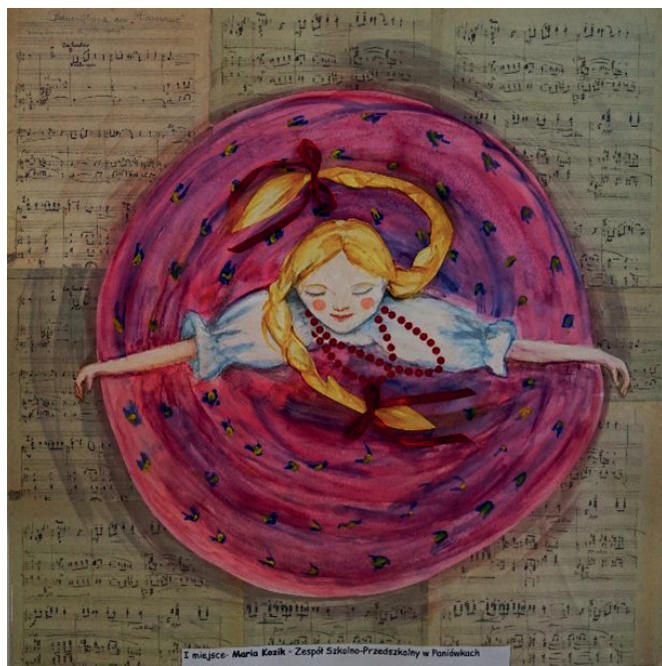
SPIS TREŚCI

15-LECIE REGIONALNEGO OŚRODKA DOSKONALENIA NAUCZYCIELI I INFORMACJI PEDAGOGICZNEJ „WOM” W RYBNIKU na góralską nutę!	4
EDUKACYJNA ZIMA W SZWECJI, czyli Erasmus+ Transnational training and cooperation activities „The power of non-formal education”	7
KRESY – PAMIĘĆ POKOLEŃ	10
REFLEKSJE NAUCZYCIELA W 100 ROCZNICĘ WYBUCHU III POWSTANIA ŚLĄSKIEGO, czyli o tym, jak można uczyć o historii powstań i Górnego Śląska	12
LOT NA KSIĘŻYC CZY ROZMOWA Z ZEBRĄ? ... czyli jak Księżna Yorku „adoptowała” szkołę podstawową w Rudach	15
WOJEWÓDZKI KONKURS LAPBOOK PATRIOTYCZNY	17
GALLERIA MELLONELLA Z SOBIESKIEGO	20
POTĘGA BIOGRAFII W SZKOLE	23
W JĘZYKU LEMA	25
W STRONĘ GWIAZD! Refleksje po konferencji zorganizowanej przez RODN i IP „WOM” w Rybniku z okazji obchodów Roku Lema w Polsce ..	27
W JĘZYKU LEMA	29
MIĘDZY PNAMI SOSEN	35
DROGA DO NIEPODLEGŁEJ...	38
METODA STORYTELLING w międzynarodowym projekcie <i>Power</i> , czyli <i>Once Upon a Time in Transylvania</i> ..	40
SCENARIUSZE LEKCJI CYKL TEMATYCZNY: Góry – dar natury	42
UMWELTSCHUTZ IST UNSERE AUFGABE. Wie kann jeder von uns die Umwelt schützen?	49
ZAJĘCIA MUZYCZNE W EDUKACJI Wczesnoszkolnej	52
SCENARIUSZ LEKCJI JĘZYKA POLSKIEGO W KLASIE V SZKOŁY PODSTAWOWEJ	56
KONSPEKT EDUKACJI Wczesnoszkolnej ..	58

Sylvia Bloch

15-LECIE REGIONALNEGO OŚRODKA DOSKONALENIA NAUCZYCIELI I INFORMACJI PEDAGOGICZNEJ „WOM” W RYBNIKU na góralską nutę!

Rok 2021 został ogłoszony przez Sejmik Województwa Śląskiego Rokiem Górali w Województwie Śląskim. W związku z powyższym, jako placówka oświatowa, dla której organem prowadzącym jest Województwo Śląskie, podjęliśmy szereg działań, w które wzorowo włączyli się nauczyciele-doradcy metodyczni. Jednym z omawianych przedsięwzięć był wojewódzki konkurs plastyczny „Muzyką malowane. Na góralską nutę”. Temat konkursu miał na celu wyrażenie w sposób plastyczny wrażeń podczas słuchania muzyki ludowej, którą stworzyli kompozytorzy (m.in. W. Kilar „Krzesany”, S. Moniuszko „Tańce góralskie” z opery „Halka”, K. Szymanowski „Taniec zbójnicki” z opery „Harnasie”) inspirując się folklorem góralskim.

Konkurs objął honorowym patronatem Marszałek Województwa Śląskiego Jakub Chęłstowski. Wystawa prac odbyła się w westybule Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach, a jedna z nagrodzonych prac zdobi – w postaci tzw. znaku wodnego – wydane

przez nas notesy, stanowiące promocję zarówno naszego Województwa jak i zdolnej uczennicy.

W Roku Górali zorganizowaliśmy również konkurs „Po góralsku w przedszkolu i nie tylko” w kategoriach: taniec góralski, piosenka góralska, praca plastyczna, scenariusz z przeprowadzonych zajęć. Wszystkie powyższe działania podsumowaliśmy w dniu 9 grudnia 2021 roku na konferencji „Góry pozwalają doświadczyć trudu wspinaczki, strome podejścia kształtują charakter, kontakt z przyrodą daje pogodę ducha” [Jan Paweł II] – kultura góralska w edukacji, której otwarcia dokonała pani Beata Białowas – Członek Zarządu Województwa Śląskiego.

Niezwykle inspirujący referat „Góry metaforą życia” wygłosił ks. Jakub Gojny, poruszając temat roli gór

w życiu świętego Jana Pawła II i błogosławionego Piotra Frassatiego.

Równie interesujący był referat „Góralskie fascynacje w literaturze polskiej” wygłoszony przez panią Beatę Szoltysek – nauczyciela-konsultanta naszej placówki. Podsumowania działań, które miały miejsce w naszym województwie w Roku Górali dokonał pan Bogusław Lalik – wiceprezes Stowarzyszenia Natura i Ekologia, koordynator Związku Podhalan Oddziału Górali Śląskich.

Rok 2021 to rok 15-lecia istnienia Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli i Informacji Pedagogicznej „WOM” w Rybniku – zespołu, w skład którego wchodzi wojewódzka placówka doskonalenia

nauczycieli i wojewódzka biblioteka pedagogiczna. Realizujemy nie tylko zadania wynikające z obowiązujących nas aktów prawnych w tym kierunków polityki oświatowej państwa, ale również zapisane w Strategii Rozwoju Województwa, wynikające z priorytetów Sejmiku Województwa Śląskiego, czy będące wynikiem dokonanej diagnozy potrzeb nauczycieli. Swoje działania realizujemy m.in. poprzez organizowane dla nauczycieli konferencje, kursy (w tym kwalifikacyjne za zgodą Śląskiego Kuratora Oświaty), warsztaty, seminaria, konkursy, szkolenia w ramach programów rekomendowanych przez Ministra Edukacji Narodowej i Ministra Zdrowia, projekty...

Opis działań RODN i IP „WOM” w Rybniku wraz z dokumentacją fotograficzną zamieściłam w numerze nr 3 (54) 2021 wydawanego przez nas kwartalnika „Dialog edukacyjny”. Wersja drukowana dostępna jest w naszej placówce i Pedagogicznej Bibliotece

Wojewódzkiej w Rybniku, natomiast wersja elektroniczna została zamieszczona na naszej stronie www.wom.edu.pl w zakładce „DIALOG EDUKACYJNY”.

Konferencję swoimi występami uświetnili zwycięzcy konkursu „Po góralsku w przedszkolu i nie tylko” (dzieci z Przedszkola nr 18 w Rybniku i uczniowie Szkoły Podstawowej nr 4 w Rydułtowach) oraz FOLK KAPELA „GÓRALSKA HORA”. Fragment jej występu z zawsze aktualną piosenką „Wszystkiego dobrego” zamieściliśmy na naszym profilu na Facebook’u (przejście bezpośrednio z naszej strony www.wom.edu.pl).

Serdecznie dziękuję Władzom Województwa, Pani Beacie Białowąs – Członkowi Zarządu Województwa Śląskiego, naczelnikom i kierownikom wydziałów edukacji miast i gmin, dyrektorom placówek oświatowych, dla których organem prowadzącym jest Województwo Śląskie, dyrektorom pozostałych placówek oświatowych, nauczycielom... za obecność (mimo trudnej sytuacji spowodowanej pandemią) życzliwość i docenianie naszej pracy.

Sylwia Bloch

– nauczyciel-konsultant, dyrektor Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli i Informacji Pedagogicznej „WOM” w Rybniku

Beata Szoltysek

EDUKACYJNA ZIMA W SZWECJI, czyli Erasmus+ Transnational training and cooperation activities „The power of non-formal education”

Do projektu w ramach Erasmus+ i Europejskiego Korpusu Solidarności aplikowało 200 osób z kilkunastu państw Unii Europejskiej. Komisja kwalifikacyjna ostatecznie wybrała 24 osoby z 17 państw – reprezentowałam Polskę i tym samym poczułam ciężar odpowiedzialności oraz stres związany ze szkoleniem. Czy dam radę? Czy „odnajdę się w obcym języku” i obcym miejscu z grupą ambitnych i kreatywnych ludzi? Czy będę potrafiła coś im dać od siebie? Te i wiele innych pytań chodziły mi po głowie przed wyjazdem, w samolocie i pierwszego dnia na miejscu, kiedy zobaczyłam pozostałych uczestników szkolenia w hotelowym lobby – ludzie w różnym wieku, z przewagą tych młodszych ode mnie, o różnym kolorze skóry, ale... wszyscy uśmiechnięci i podekscytowani, gotowi do podjęcia wyzwania... Okazało się, że nigdy wcześniej nie spotkałam grupy ludzi tak zaangażowanych w pracę, naukę i chęć dzielenia się swoją wiedzą, doświadczeniem, a potencjał wszystkich wyzwolili ostatecznie wspaniali trenerzy: Simona Molari, Denis Morel i Jo Claves.

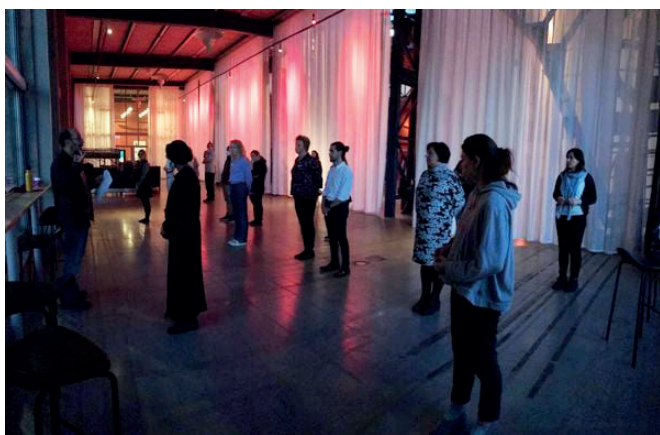
Szkolenie odbyło się w Getynburgu w Szwecji w dniach 28 listopada – 3 grudnia 2021 r. To była prawdziwa edukacyjna przygoda – uczyłam się nowych rzeczy, tego, jak uczyć, wykorzystując metody i narzędzia edukacji nieformalnej, jak budować most pomiędzy tymi metodami a edukacją formalną, uczyłam się nowych ludzi, pogłębiałam znajomość j. angielskiego i chłonięłam atmosferę miejsca. Pierwszego dnia podczas pierwszych zajęć dano nam wyraźnie do zrozumienia, że jeśli chcemy uczyć, musimy pamiętać, że po drugiej stronie stoi często sfrustrowany uczeń, który robi po raz pierwszy w życiu coś, co dla nas jest chlebem powszednim i jeśli go nie poprowadzimy odpowiednio, nie damy mu wsparcia i odpowiednich narzędzi, jeżeli go

nie przeprowadzimy przez nieznaną labirynt nauki, zagubi się, podda, zniechęci i nie nauczy się niczego. Abyśmy tego doświadczyli, podzielili nas na 3 grupy – każda przez pół godziny miała do wykonania jakieś zadanie. Przechodziliśmy od stacji do stacji, próbując wykonać żabę metodą origami, piłeczki – mając do dyspozycji ryż, folię spożywczą i baloniki oraz pieski z podłużnych balonów, jakie czasami wykonują animatorzy na urodzinach dla dzieci. Niby proste... , tyle że poddano nas eksperymentowi. Każda grupa wykonywała każde zadanie z innym trenerem – raz pozostawiał nas i szedł na kawę, zostawiając różne materiały, przy kolejnej stacji dostaliśmy garść instrukcji i pokaz, ale za to wysypał się na nas cały worek krytyki, przy innej stacji trener prowadził nas od początku do końca. Efekty nie pozostawiały wątpliwości – najlepsze prace z każdej dziedziny wykonała grupa, którą najlepiej zajął się trener. Przy czym do końca próbowano nami manipulować, bo grupy miały określony kolor identyfikatora, który każdy uczestnik wybrał na samym początku, więc Jo głosem mentora, zachowując poważną minę, powiedział, że efekty naszych prac są zgodne z „kolorologią”, nauką, która przypisuje każdemu kolorowi zespół cech predysponujących go do wykorzystania zdolności, które zaprezentowaliśmy... Wierście, albo i nie, ale brzmiało to tak poważnie, że zaczęłam notować, aż zdezorientowani, zaczęliśmy nieśmiało protestować i dopytywać. Trenerzy do końca grali swoje role i upierali się przy swojej teorii. Doświadczyliśmy nie tylko mocy pracy dobrego nauczyciela i jego metod, ale także jak łatwo można dać się zmanipulować przez kogoś, kogo instytucja stawia jako mentora. Doświadczyliśmy, jak można się czuć bezradnie, gdy trzeba czegoś się nauczyć, a nikt nam nie pomaga, jak trudno unieść krytykę nauczyciela, jak dobrze jest mieć kogoś, kto poprowadzi, udzieli rad i wsparcia, zachęci do

pracy dobrym słowem, pochwałą... Dodam tylko, że wykonałam najlepsze pieski z balonów i dawno już nie czułam się tak dumna po zrobieniu czegoś. Podczas pierwszej przerwy kawowej po naszym pierwszym bloku zajęć, wszyscy wiedzieli, że będzie niekonwencjonalnie, a kiedy odkryliśmy maszynę do robienia lodów i popcornu do naszej dyspozycji, wiedzieliśmy też, że będzie się jak zregenerować po każdym ćwiczeniu! Tym bardziej że zajęcia trwały od 9.00 do 18.00, a nawet 19.00 z przerwą w środku dnia na lunch.

marginie, albo jak rodzi się poczucie wyższości, obojętność – i to na przykładzie gry podobnej do „Monopoly”, w której tworzyliśmy własne państwa, reguły życia, zasoby... Wiedzieliśmy, że to gra, ale emocje były prawdziwe.

Doświadczaliśmy tam na miejscu, na sobie, jak to jest, czuć się dyskryminowanym, spychanym na

Doświadczaliśmy, jak łatwo można dać się zmanipulować, jak boleśnie odczuwa się niemoc wobec czyjejś dominacji i bezradność, że na naszych oczach dzieje się niesprawiedliwość, z którą nie możemy sobie poradzić – blok „Power to the people – People to the power” dostarczył tych emocji i uczuć w nadmiarze, zmuszał do refleksji, drażnił, pogrążał w czarnej rozpacz, pozostawiał z wieloma pytaniami. Trenerzy weszli w nim w rolę przywódców – dominujących, krytycznych i niedopuszczających innych do głosu, łącznie z wykorzystaniem technik manipulacyjnych – był to właściwie blok zajęć podsumowujący każdy dzień, ale zabierano nam prawo głosu, nie liczone się z naszym zdaniem. Byliśmy sfrustrowani, bezradni, zdezorientowani i naprawdę nie umieliśmy się przed tym obronić. Dopiero ostatniego dnia, gdy emocje sięgnęły zenitu, część grupy się zbuntowała i wyszła... Po przerwie trenerzy przebrali się, bo nawet ubiorem podkreślali swoją dominację i „przemocowe” rozwiązania. Wtedy dopiero emocje opadły i przedyskutowaliśmy, co w nas się działo, a trenerzy

wyjaśnili mechanizmy ćwiczenia i jego sens. Zapadło to głęboko w pamięć – dzięki emocjom dotarło głębiej i mocniej, niż gdyby ktoś o tym opowiedział nawet w najbardziej wymownych słowach. Widać też było, jak mocno wyeksplloatowało to trenerów. Metoda jest trudna dla obydwu stron, ale pozostawia niezatarte emocje i doświadczenia.

Mieliśmy dzień lokalny, w którym podczas zajęć pracowaliśmy w grupach z nauczycielami i pracownikami socjalnymi ze Szwecji. Doświadczaliśmy frustracji, której nasi uczniowie „kosztują” niemal każdego dnia w szkole – musieliśmy nauczyć się czegoś nowego, od podstaw, obserwując z rozpaczą, z jaką łatwością przychodzi to trenerowi! Ja uczyłam się zonglować. Próbowalam... Powiem tylko tyle, że nadal trenuję. Było tyle aktywności, że trudno je wszystkie zebrać, ale były też smaki wspólnego poznawania Szwecji – zatopienie się (dosłownie i w przenośni) w śniegu, uczenie się surowej estetyki miejsc, porządku, organizacji, szwedzkich smaków, zapachów. W wielu momentach czuliśmy się jak dzieci, które przyjechały z wizytą do św. Mikołaja, bo atmosfera była zaiste zimowo-świąteczna, a emocje nauki dziecięce – zdziwienie, wzruszenie, radość, frustracja, bo trudno i ekscytacja, bo jednak się udało! Byliśmy jak dzieci patrzące na nowo na świat. Już dawno tak się nie uczyłam i nie doświadczałam tak intensywnych przeżyć. Było niełatwo, ale na pewno było warto. Teraz trzeba to przekuć w materiał szkoleniowy dla innych.

mgr Beata Szoltysek

– nauczyciel-konsultant RODN i IP „WOM” w Rybniku

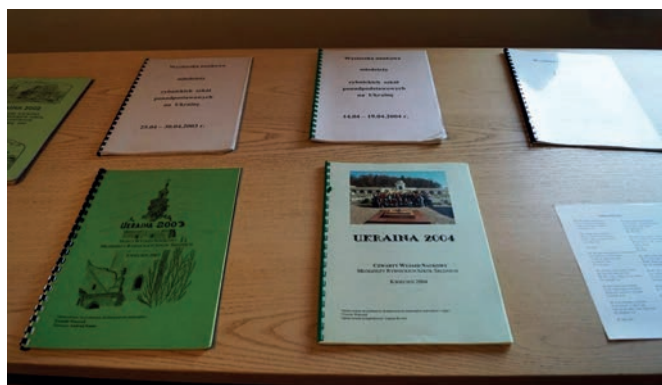
Urszula Warczok, Alojzy Zimończyk

KRESY – PAMIĘĆ POKOLEŃ

W dniu 26 października 2021 r. została zorganizowana przez nasz ośrodek konferencja, której głównym celem było przypomnienie historii Polaków na Kresach Wschodnich, z ukazaniem wydarzeń na Wołyniu w 1943 roku, na trwale zapisanych w świadomości Polaków i Ukraińców. Konferencję otworzyła Pani Danuta Maćkowska (Dyrektor Departamentu Edukacji, Nauki i Współpracy z Młodzieżą Urzędu Marszałkowskiego w Katowicach oraz Pani Sylwia Bloch (Dyrektor Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli i Informacji Pedagogicznej „WOM” w Rybniku) która przypomniała również o odbywającym się pod patronatem naukowym Instytutu Pamięci Narodowej konkursie dla młodzieży „Wołyń – pamięć pokoleń”.

Honorowym Gościem, a jednocześnie pierwszym prelegentem, była Pani Danuta Skalska. Osoba wyjątkowa – dziennikarka i redaktorka, działaczka samorządowa i społeczna. W Polskim Radio Katowice prowadzi audycję „Lwowska Fala”. Jest prezesem bytomskiego oddziału Towarzystwa Miłośników Lwowa, organizatorką Światowych Zjazdów Kresowian na Jasnej Górze, prelekcji i spotkań z przedstawicielami środowisk kresowych z kraju i z zagranicy w Bytomskim Centrum Kresowym. Laureatka Nagrody Semper Fidelis w 2021 r., przyznawanej przez Instytut Pamięci Narodowej za prowadzenie działalności na rzecz upamiętniania i popularyzacji dziedzictwa Kresów Wschodnich.

W rocznicę rozstrzelanych dokładnie 80 lat temu na Wzgórzach Wuleckich dwudziestu dwóch lwowskich profesorów warto przypomnieć, że w edukacji historycznej i patriotycznej dotyczącej Wołynia chodzi nie o zemstę, lecz o godną pamięć ofiar, na co zwróciła uwagę Pani Skalska. Zauważyła też, że młode pokolenie często nie ma świadomości prawdy o historii Kresów, stąd tak ważne jest uwzględnianie tej tematyki w pracy dydaktyczno-wychowawczej nauczycieli.

Kolejnym prelegentem był dr Norbert Niestolik – dyrektor Szkoły Podstawowej w Gaszowicach. W swoim wystąpieniu „Kresy oczami pedagoga, historyka, wolontariusza” podzielił się refleksjami dotyczącymi kontaktów z Polakami na Wschodzie, które w Jego przypadku mają wieloletnią tradycję i zróżnicowany charakter (wycieczki z uczniami, wymiana między szkołami, akcje charytatywne, wolontariat i inne działania). Zainteresowanie Kresami miało swoje początki już w czasie studiów za przyczyną prof. Stanisława Nicieji, a wzbogacone zostało poznaniem Danuty Skalskiej i jej działalności.

Wspomnienia ze szkolnych wyjazdów naukowych rybnickiej młodzieży na Kresy rozpoczęła dr Urszula Warczok. Podkreśliła, że zostały one poprzedzone dwoma wyjazdami nauczycieli na Ukrainę oraz wyjazdem na Litwę i Białoruś. Współorganizatorem tych wyjazdów, a jednocześnie współautorem trasy, była dr s. Anna Rogozińska (OSU), ucząca historii w Liceum Sióstr Urszulanek w Rybniku. Wtedy też zrodziła się myśl, aby te tereny, tak silnie związane z historią Polski, zobaczyła młodzież. W sumie wyjazdów edukacyjnych na Kresy było 8:

- 3 wyjazdy grup nauczycieli (2 na Ukrainę i 1 na Litwę i Białoruś),
- 5 wyjazdów młodzieży szkolnej na Ukrainę.

Współorganizatorem wszystkich wyjazdów była Urszula Warczok, a w wyjazdach z młodzieżą brał udział m.in. Alojzy Zimończyk.

Kiedy zaproponowano, aby takie wyjazdy organizować dla wyróżniającej się rybnickiej młodzieży szkół średnich, ówczesnemu Naczelnikowi Wydziału Edukacji Tadeuszowi Szostokowi i Prezydentowi Miasta Adamowi Fudali, nie tylko pomysł bardzo się spodobał, ale również zobowiązano się do pokrycia kosztów autokaru. I tak przez 5 lat (2001–2005) wyróżniający się uczniowie rybnickich szkół uczestniczyli w wyjazdach naukowych na Kresy.

Program poszczególnych wyjazdów był w niewielkim stopniu modyfikowany. Wybrani uczniowie z rybnickich szkół najpierw przygotowywali informacje dotyczące zwiedzanych miejsc, a potem materiały o nich, których efektem były opracowania z każdego z wyjazdów. Relacje te były prezentowane po powrocie do kraju podczas spotkań wszystkich uczestników z władzami miasta. W czasie konferencji można było się z nimi zapoznać na przygotowanej wystawie.

Trasę tych podróży na Kresy, najważniejsze miejsca, które wówczas odwiedzono, przedstawił Pan Alojzy Zimończyk. Podkreślił, jak dużym i wyjątkowym przeżyciem dla uczniów było ich zakwaterowanie w Lwowie, w domach polskich rodzin. Zaprezentował też kilka wspomnień zamieszczonych przez uczestników w albumach powstających po każdym z tych wyjazdów.

- „Wielu z nas było pod wrażeniem opowiadań swoich nauczycieli, którzy uczestniczyli w dotychczasowych wyjazdach naukowych na Ukrainę, ale niewielu przypuszczało, że również i my będziemy w takim wyjeździe uczestniczyć...”
- „Wycieczka na Ukrainę pozwoliła nam poznać bliżej historię dawnych ziem polskich i uzupełniła o wiadomości, których nie uczyliśmy się w szkole, co jest zasługą wspaniałych przewodników, którzy wiedzieli naprawdę wszystko. Poznaliśmy

- kulturę i obyczaje zarówno ludności ukraińskiej jak i Polaków, którzy tam zamieszkują. [...] Myślę, że nie ma takiej osoby, której ta wycieczka się nie spodobała”.
- „Zachęcać nikogo już nie było potrzeby, gdyż większość z nas wiedziała od starszych koleżanek i kolegów, że są to wyjazdy, które są jedyne i niepowtarzalne. Dlatego większość z nas zaczęła odliczać dni do 25 kwietnia, bo wtedy o godz. 7.00 rano wyruszyliśmy na Ukrainę, aby po powrocie stwierdzić, że faktycznie jest to wyjazd jedyny, niepowtarzalny...”.
 - „My jesteśmy szczęśliwi, że mogliśmy faktycznie uczestniczyć w tym jedynym i niepowtarzalnym wyjeździe. Wspaniali ludzie: uczestnicy wyjazdu naukowego i Ci, których spotykaliśmy na drodze naszej wyprawy. Piękne miejsca, które mogliśmy zobaczyć, poznać, zwiedzić. Coś, co na zawsze pozostanie w nas i będziemy przekazywać innym. Mamy nadzieję i jest to naszym marzeniem, aby te wyjazdy naukowe weszły w tradycję naszego miasta”.

• „Kiedy dyrekcja i nauczyciele zaproponowali nam udział w takim wyjeździe jako nagrodę za naszą naukę i pracę byliśmy przekonani, że spędzimy kilka wspaniałych dni, których wspomnienia znajdą specjalne miejsce w naszym sercu. I tak się stało!”

Z kolei wrażeniami z drugiego wyjazdu młodzieży podzielił się dr Janusz Tum, będący wtedy opiekunem. Swoją barwną opowieść zilustrował pokazem slajdów przygotowanym przez samych uczestników. Swoimi wspomnieniami z pobytu na Kresach podzieliła się również Pani Zofia Steciuk oraz Jadwiga Abrahamowicz.

W podsumowaniu Pani Dyrektor Sylwia Bloch zwróciła uwagę, że w ten sposób można uzupełniać braki wiedzy historycznej wśród wielu Polaków na temat tamtych tragicznych wydarzeń. Zaznaczyła, iż nie wolno o tym zapominać, lecz przekazywać nowym pokoleniom, ponieważ tę pamięć należy kultywować głównie poprzez kontakty z ludźmi i media.

dr Urszula Warczok, mgr Alojzy Zimończyk
– nauczyciele-konsultanci RODN i IP „WOM” w Rybniku

Joachim Grabiec

REFLEKSJE NAUCZYCIELA W 100 ROCZNICĘ WYBUCHU III POWSTANIA ŚLĄSKIEGO, czyli o tym, jak można uczyć o historii powstań i Górnego Śląska

2 maja 1921 r. minęła 100 rocznica wybuchu III powstania śląskiego. W poprzednich latach obchodzono rocznice wybuchu I i II powstania. Okrągłe rocznice siłą rzeczy skłaniają do refleksji, przemysłań, ale też polemik, a nawet dyskusji. Przede wszystkim jednak do obchodów upamiętniających te wydarzenia. W szkolnej edukacji w poprzednim i w tym roku ich skala i charakter zostały zdeterminowane ogólnokrajowym lockdownem i przejściem na zdalny czy też hybrydowy system nauczania. Co to w praktyce oznaczało? Przede wszystkim ich skromniejszy od zaplanowanych działań zasięg.

Nie wszystkie zamierzone przedsięwzięcia udało się zrealizować, a te które były w systemie zdalnym miały swoją specyfikę. Ich walory poznawcze i wychowawcze zostały w jakiejś mierze ograniczone, o czym nie muszę przekonywać żadnego nauczyciela. Cóż, tak sprawiła to historia i musieliśmy się jej wyrokom posłusznie podporządkować.

Co jednak w problematyce śląskich, powstańczych rocznic udało się w tym roku szkolnym zrealizować? Uczniowie szkoły w Turzy Śląskiej i Olzie kształtowali swoją świadomość historyczną i sprawdzali

wiedzę o tym dramatycznym fragmencie przeszłości Górnego Śląska w sposób typowy, czyli na lekcjach, przede wszystkim wychowawczych, historii, wiedzy o społeczeństwie, języka polskiego. W tym roku szkolnym poznawczo nowym elementem było ukazanie uczniom sylwetki zapomnianego powstańczego dowódcy, Karola Kolebacza z Gorzyc. Był założycielem POW Górnego Śląska w Gorzycach, uczestnikiem I powstania, skarbnikiem powstańczej kwatery w Piotrowicach, następnie delegatem do Polskiego Sejmu Dzielnicowego w Poznaniu. Postać to ważna, zwłaszcza w realiach I powstania śląskiego, którego początek w postaci wymarszu powstańców miał miejsce w czeskich Piotrowicach i miejscowościach ziemi wodzisławskiej – Gołkowicach i Godowie. Przedstawienie uczniom postaci zapomnianego dowódcy stało się możliwe dzięki współpracy nauczyciela historii z miejscowym jej pasjonatem, historykiem regionalistą i działaczem społecznym, Bogusławem Kniszką. Od wielu lat nieustrudzenie pracuje on nad przywróceniem tej postaci do świadomości historycznej naszej społeczności. Innym sposobem upamiętnienia powstań śląskich w szkole był zorganizowany w październiku 2020 r. III Konkurs Wiedzy o Powstaniach Śląskich. Organizatorem konkursu było gminne Centrum Kultury w Gorzycach we współpracy z Instytutem Myśli Polskiej im. Wojciecha Korfantego. Konkurs miał znamienity tytuł: „Wehikułem czasu w 1920 rok. Sentymentalna podróż z Wojciechem Korfantym”. W poprzednich latach miały miejsce I i II edycja tego konkursu. W tym roku został on rozbudowany i miał dwa etapy. Pierwszego dnia trzyosobowe drużyny szkół podstawowych z gminy Gorzyce, z aktorem Dariuszem Niebudkiem, śledziły kolejne etapy życia i politycznej kariery najważniejszego Górnoślązaka Polaka tego okresu, a następnego dnia rozwiązywały zróżnicowane w treści i formie (np. rozpoznawanie ikonografii, wykonywanie powstańczych pieśni, praca plastyczna, itp.) zadania. Udział uczniów w tym konkursie, poprzedzony eliminacjami szkolnymi – angażującymi większą ich liczbę, był wartościową i niebanalną lekcją wiedzy o historii Górnego Śląska, Polski, nawet Europy. Na podkreślenie zasługuje zwłaszcza monodram aktora o życiu Wojciecha Korfantego, profesjonalnie wykonany i spełniający najwyższe

standardy metod aktywnych w nauczaniu. Z pewnością służył też ukształtowaniu postawy patriotyzmu i wzbudził zainteresowanie uczniów historią. Powstańcze rocznice ostatnich trzech lat to jednak nie tylko okazja do podniesienia świadomości historycznej i wiedzy u uczniów lecz również u nauczycieli. Nie do przecenienia pomocą i inspiracją w tym zakresie był RODN i IP „WOM” w Rybniku, który we współpracy z IPN w Katowicach i Muzeum w Rybniku, organizował wartościowe konferencje dla nauczycieli w 100 lecie kolejnych powstańczych rocznic. Uczestniczyli w tych edukacyjnych przedsięwzięciach, kształtujących świadomość historyczną uczniów, również nauczyciele, ale i pozostali zainteresowani. Można snuć refleksje nad jakością tych wszystkich działań, skutecznością oddziaływań wychowawczych, ale też i nad zdolnością do budowania obiektywnego przekazu historycznego. Od czasów Tacyta i jego słynnej frazy „sine ira et studio”¹ wątek ten jest szczególnie ważny w narracji i badaniu przeszłości. Dla badacza jest miarodajnym wskazaniem metodologicznym, ale też i moralnym. Ale czy tylko dla badaczy? Pytanie wszak retoryczne. Obiektywnym przekazem winni się wykazywać wszyscy, którzy parają się przeszłością, więc nie tylko zawodowi historycy, ale też popularyzatorzy badań, w tym nauczyciele, dziennikarze, politycy, działacze społeczni. Także zwykli, prości odbiorcy historii funkcjonujący w przestrzeni życia publicznego, choć ich prawo do subiektywnej, nawet tendencyjnej oceny jest większe. Wiemy jednak, że w praktyce nie zawsze tak się dzieje, również w odniesieniu do problematyki historii powstań śląskich i szerzej – Górnego Śląska. Nigdy nie była ona i mimo upływu lat nadal nie jest, wolna od dylematów, sprzecznych interpretacji i kontrowersji z tym związanych. Mogłoby się wydawać, że czas już zrobił swoje i niejednoznaczności w opiniach i ocenach po 100 latach powinny zostać co najmniej uładzone, ale tak nie jest. Nad historią powstań i Górnego Śląska wciąż unosi się cień różnych interesów politycznych, narodowych, a hołdujący spiskowej teorii dziejów podkreślają, że i państwowych.

Historia regionalna, zwana mikrohistorią, jest obecna w edukacji szkolnej dopiero od przełomu ustrojowego w 1989 roku. Nie od razu zagościła na stałe

¹ „bez gniewu i upodobania”.

w programach i szkolnej praktyce. W wielu przypadkach była okresową szkolną modą, w innych spotykała ją krytyka, że wzmacnia separatyzm i sprzyja utrwalaniu tendencji odśrodkowych. Niedostatki edukacji, bądź zła jej jakość, powodują wciąż problemy z postrzeganiem śląskiej tożsamości i określaniem jej relacji do państwa i narodu polskiego. Jeśli chcemy, aby przyszłe pokolenia nie miały z tym problemem, musimy zwrócić na to szczególną uwagę. Jeśli nie chcemy, aby historia na Górnym Śląsku nas dzieliła, musimy zadbać o lepszą jakość edukacji regionalnej i w ogóle nauczania historii. W tej materii musi się wiele zmienić. W sytuacji kryzysu rodziny i wynikającego stąd osłabienia jej funkcji wychowawczej i edukacyjnej, jesteśmy głównym narzędziem kształtowania postaw i świadomości historycznej uczniów. W poznawaniu i nauczaniu o przeszłości musimy dbać o bezstronność przekazu, ukazywać różne racje i poglądy, a imperatyw prawdy powinien być najważniejszy (klasyczne wychowanie nauczało: „Amicus Plato, sed magis amica veritas”)². Nauczyciel nie może ulegać presji różnych czynników nienaukowych: propagandowych, społecznych, politycznych, ideologicznych, narodowych. Pamiętając, że jest funkcjonariuszem państwa, zarazem musi wykazywać się odpornością na jego zakusy w zakresie nadużywania polityki historycznej. Nie może pozwolić sobie na instrumentalne podejście do historii. W przeciwnym razie sprzeniewierzy się powołaniu i inteligentnemu etosowi, a u uczniów z czasem narazi się na utratę autorytetu. Negatywną, społeczną konsekwencją tej sytuacji jest nieumiejętność wyjścia z pułapki historycznych stereotypów czy też wręcz fałszywego postrzegania przeszłości. Niby to takie oczywiste i banalne, nawet pisanie o tym 100 lat po tamtych wydarzeniach wydaje się być żenujące, ale czy mamy inne wyjście z sytuacji uproszczonego, jednostronnego, akcentującego racje tylko jednej strony widzenia historii?

Nie zawsze jest jednak źle. W tej materii przy okazji majowej śląskiej rocznicy można było zauważyć przykład pozytywny. Staropolskie porzekadło mówi, że idzie on z góry. I tym razem tak było. Myślę tu o wizualizacji multimedialnej wykonanej w niedzielny wieczór, 2 maja, na fasadach ważnych budynków użyteczności publicznej w kilku miastach

Polski, poczynając od Warszawy, m.in. na pałacu prezydenckim. Jej autorem było Biuro Programu „Niepodległa”, w ramach ogólnopolskiej kampanii „Śląsk, wspólna sprawa”. Treścią tego przekazu była historia III powstania śląskiego pokazana w otocze wieloetniczności i wielokulturowości Górnego Śląska. Pomijając walory artystyczne przekazu – mnie się on podobał z racji pogładowości i spektakularności – merytorycznie odnotować należy rzecz niezwykłą i w tym kontekście zaskakującą. Był on obiektywny i w stosunku do historii Górnego Śląska uczciwie zrobiony. Z krótkiego telewizyjnego przekazu zapamiętałem dwa elementy, które na mnie zrobiły wrażenie. Pierwszy z nich to uwypuklenie dwukulturowości, w tym dwujęzyczności Górnoszlązaków. Oprócz słów polskich na ekranie pojawiały się słowa niemieckie, np. Oberschlesien, Kirche, mutter, schule. Obok białego orła, godła odrodzonego państwa polskiego, pojawił się niemiecki czarny orzeł, symbol państwowy Niemiec, których częścią był wtedy Górny Śląsk. Następnym to zauważenie niemieckiego komisarza Kurta Urbanka jako reprezentanta drugiej strony plebiscytu, a więc w ten sposób spersonalizowanie niemieckiej historii górnośląskiego dramatu. W animacji wykorzystano też materiały propagandowe, tj. pisma, ulotki, plakaty, rysunki satyryczne przygotowane przez obie strony w języku polskim i niemieckim. Nie pamiętam, aby przy wcześniejszych powstańczych rocznicach ośmielano się te sprawy akcentować w sposób równie obiektywny. I mam pewność, że w niczym nie umniejszyło to patriotycznej, polskiej wymowy tego multimedialnego wydarzenia. Oby takich przykładów było więcej. Może wtedy historia Górnego Śląska zostanie opowiedziana młodemu pokoleniu prawdziwie, z empatią i poszanowaniem wrażliwości drugiej strony. Wielką w tym rolę szkoły i nauczycieli, którzy jednak zadania edukacyjnego nie wykonają bez właściwej, mądrej polityki władzy państwowej i samorządowej.

dr Joachim Grabiec

– dyplomowany nauczyciel historii i wiedzy o społeczeństwie Szkoły Podstawowej im. Ks. Edwarda Kasperczyka w Turzy Śląskiej i Szkoły Podstawowej im. Karola Miarki w Olzie

² „Platon przyjacielem, lecz większą przyjaciółką prawda”.

Adrian Plura

LOT NA KSIĘŻYC CZY ROZMOWA Z ZEBRĄ? ... czyli jak Księżna Yorku „adoptowała” szkołę podstawową w Rudach

„Czy wolelibyście porozmawiać z zebłą, czy może polecieć na księżyc?” – takiej odpowiedzi udzieliła księżna Yorku Sara Fergusson uczniom szkoły podstawowej w Rudach, którzy pytali jak powstają jej książki. „Właśnie teraz uruchomiłam Waszą fantazję i tak też powstają moje książki dla dzieci – budzę wyobraźnię” – dokończyła z uśmiechem, patrząc na zdziwione twarze uczniów, przekonując jednocześnie, że posiada zarówno nieprzeciętne umiejętności komunikacji jak i przełamania barier.

Cała sytuacja miała miejsce w czasie wizyty reprezentantki angielskiej rodziny królewskiej w Rudach drugiego września tego roku. Księżna przybyła jako gość honorowy na otwarcie Kliniki Chirurgii Estetycznej w Rudach, którego dokonała jej wieloletnia przyjaciółka dr Gabriela Mercik. Wizyta w szkole pojawiła się w planie pobytu w ostatnim momencie i z założenia miała być tylko 15-minutowym epizodem. Stało się jednak inaczej. Czasu na przygotowania było niewiele, a cała społeczność szkolna chciała jak najlepiej przyjąć znakomitego gościa.

Księżna zawitała do szkoły w godzinach popołudniowych, mimo to oczekiwało na nią poza władzami gminy bardzo wielu uczniów zaciekawionych niezwykłą wizytą. Poprzedziły ją wozy transmisyjne TVN-u, Polsat-u i TVP oraz spora rzesza lokalnych mediów. Już początek wizyty pokazał, że nie będziemy

mieli do czynienia ze sztywnym protokołem, którego szczerze mówiąc trochę się spodziewaliśmy. Księżna po wyjściu z samochodu w pierwszych krokach skierowała się do uczniów i po chwili rozmowy zaczęła robić sobie zdjęcia z chętnymi osobami, których oczywiście nie brakowało.

W czasie pobytu serce księżnej skradł szkolny zespół wokalny swoim krótkim, ale bardzo żywiołowym i emocjonalnym występem. Księżna otrzymała też dwa prezenty – jeden z okazji zbliżających się urodzin, a drugi dla ukochanego, pierwszego wnuka. Prezentem urodzinowym był portret namalowany przez przyjaciela szkoły Miłosza Nosiadka, członka Stowarzyszenia Akwarelistów Polskich. „Przepiękny obraz, ale kto na nim jest?” – zareagowała z prawdziwie angielskim poczuciem humoru księżna Sara.

Prezenterem dla wnuka była zaś drewniana kolejka z wygrawerowanym imieniem August. Prezent nawiązywał do Zabytkowej Stacji Kolejki Wąskotorowej w Rudach, która również znalazła się w planach wizyty księżnej. Prezenty wręczyli również obecni przedstawiciele gminy – burmistrz Paweł Macha wraz z zastępczynią Sylwią Brzezicką-Tesarczyk.

Uczniowie szóstej klasy przeprowadzili wywiad z księżną, pytając m.in. o jej książki, sposób spędzania wolnego czasu, córki oraz wnuka Augusta. Cała wizyta jak i postawa księżnej pokazały, że lubi ona dzieci i potrafi z nimi nawiązać świetny kontakt. Dzieci nie były tylko dodatkiem do wizyty czy też miłym, ale mało ważnym tłem – wręcz przeciwnie. Księżna traktowała każdą rozmowę bardzo poważnie, odpowiadała na zadane pytania, uważnie dobierając słowa i wzbudzając tym samym zainteresowanie rozmówcy.

Ważną częścią wizyty w szkole było otwarcie „Zielonej Klasy” – nowoczesnej pracowni do nauki biologii i przyrody, która powstała ze środków WFOŚiGW oraz gminy Kuźnia Raciborska. Na zakończenie po-

bytu udała się do szkolnej biblioteki, gdzie telewizja TVN nakręciła z nią wywiad. Na zakończenie księżna podsumowała pobyt w krótkich słowach, zapewniając, że nie jest to jej ostatnia wizyta, obiecała też wesprzeć szkolną bibliotekę w książki nie tylko swojego autorstwa, ale również wyraziła życzenie, że chciałaby „adoptować” całą szkołę.

Wychodząc ze szkoły po prawie dwóch godzinach, zauważyła stojącą wraz z mamą dziewczynkę, która z daleka próbowała zrobić jej zdjęcie. Księżna podeszła i zaproponowała im wspólne fotkę. Następnie poczęstowała słodyczami uczniów, którzy stali niedaleko. Jeden z chłopców bardzo grzecznie poprosił, czy może zabrać również dla mamy i rodzeństwa. Księżna uśmiechnęła się i wyspała mu do rąk sporą ilość. Następnie podeszła do samochodu, wyjęła bukiet kwiatów i wręczyła je zaskoczonemu chłopcu, mówiąc „Przekaż je swojej mamie i powiedz, że wychowała prawdziwego dżentelmena”.

W tym samym dniu księżna Sara odwiedziła jeszcze Śląskie Centrum Chorób Serca w Zabrze – popularnie zwanym też kliniką profesora Religi, której obecnie szefuje jego uczeń profesor Marian Zembała. Wieczorem, na uroczystym bankiecie, księżna dzieląc się wrażeniami z pobytu na Śląsku, wymieniła dwa punkty programu, które wywarły na niej duże wrażenie i pozostaną niezatartymi wspomnieniami – klinikę profesora Religii oraz szkołę w Rudach. Te słowa wypowiedziane w obecności wielu znamienitych gości są i pozostaną ogromnym wyróżnieniem dla całej naszej szkolnej społeczności.

mgr Adrian Plura

– dyrektor Szkoły Podstawowej im. Jana III Sobieskiego w Rudach

Małgorzata Konsek, Anna Węgrzyn

WOJEWÓDZKI KONKURS LAPBOOK PATRIOTYCZNY

Województwo
Śląskie

Honorowy patronat Marszałka Województwa Śląskiego Jakuba Chelstowskiego

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Katowicach

Wojewódzki Konkurs „Lapbook Patriotyczny” został zorganizowany przez Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Rybniku i Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką w Rybniku. Celem było: wspieranie wychowania patriotycznego dzieci i młodzieży poprzez różne formy aktywności artystycznej, wyzwalanie kreatywności i wrażliwości estetycznej oraz rozwijanie talentów plastycznych. Konkurs objęty był honorowym patronatem Marszałka Województwa Śląskiego Jakuba Chelstowskiego oraz Instytutu Pamięci Narodowej Oddziału w Katowicach.

W konkursie mogło uczestniczyć każde dziecko z klas 1–8 szkoły podstawowej z województwa śląskiego. Były dwie kategorie wiekowe: uczniowie z klas 1–3 i uczniowie z klas 4–8. Na konkurs wpłynęło 67 niesamowitych, kreatywnych prac młodych twórców, które zachwycały formą, kolorem, techniką a nawet muzyką. Dnia 9 listopada w siedzibie RODNiIP „WOM” w Rybniku zebrała się komisja oceniająca nadesłane w konkursie prace. Zadanie było trudne. Decyzją komisji przyznano łącznie 19 nagród: I, II i III miejsca w każdej grupie wiekowej oraz wyróżnienia. W kategorii klas 1–3 przyznano:

- I miejsce:
Milena Wełniak ZSP nr 6 w Wodzisławiu Śląskim
- II miejsce:
Bartosz Strzelec SSP nr 2 w Radlinie
Alicja Reichel SP Grzegorzowice
- III miejsce:
Janek Goik SP nr 4 w Radlinie
Matylda Szymaniec SP nr 16 w Jastrzębiu Zdroju
- Wyróżnienia:
Martyna Tomala SP w Skrzyszowie
Joowon Moon SP nr 3 w Żorach

W kategorii klas 4–8 przyznano:

- I miejsce:
Filip Tolarz ZSP nr 1 w Wodzisławiu Śląskim
Szymon Warmuża SP nr 1 w Radlinie

- Karol Pokora SP nr 7 w Knurowie
- II miejsce:
Łukasz Twardzik ZSP nr 1 w Wodzisławiu Śląskim
Amelia Antonin SP nr 1 w Pszowie
Emilia Cieślik SP w Kobyli
- III miejsce:
Julia Oleś SP nr 23 w Rybniku
Hanna Scheithauer SP w Kobyli
Julianna Wiczorek ZSP nr 3 w Rybniku
- Wyróżnienia:
Kinga Przybyła SP w Rogowie
Kuba Tolarz ZSP nr 6 w Wodzisławiu Śląskim
Szarlota Szulik SP w Krostoszowicach

Nagrody wręczyły Pani Danuta Maćkowska – dyrektor Departamentu Edukacji, Nauki i Współpracy z Młodzieżą Urzędu Marszałkowskiego w Katowicach i pani Sylwia Bloch – dyrektor RODNiIP „WOM” w Rybniku. Wszystkim nagrodzonym i wyróżnionym uczniom, ich nauczycielom i rodzicom gratulujemy.

Anna Węgrzyn

– kierownik Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej
w Rybniku

Małgorzata Konsek

– doradca metodyczny RODN i IP „WOM” w Rybniku

Jerzy Maduzia

GALLERIA MELLONELLA Z SOBIESKIEGO

Realizacja innowacyjnych projektów badawczych od wielu lat jest powszechna wśród uczniów i ich promotorów w Zespole Szkół nr 6 im. Króla Jana III Sobieskiego w Jastrzębiu-Zdroju. Od 2010 roku szkoła szczyci się zdobyciem wielu medali i nagród specjalnych w konkursach innowacyjności w Polsce i na całym świecie. Tematyka tworzonych prac jest różnorodna, począwszy od projektów informatycznych, przeznaczonych dla osób z dysfunkcjami, aż po prace badawcze związane z aspektami ekologicznymi.

W roku 2019 nauczyciele wyżej wymienionej szkoły, wracając z ogólnopolskiego konkursu E(x)plory z Gdyni, zainspirowani przedstawionymi tam wynalazkami i innowacjami, przeglądając zasoby Internetu, dostrzegli ciekawy temat, który postanowili omówić z uczniami. Okazało się, że istnieje gąsienica barciaka większego, która oprócz trawienia wosku pszczelego, jest w stanie trawić polietylen. I tak narodził się pomysł na pracę badawczą. Uczniowie bardzo szybko zabrali się do pracy. 3-osobowy zespół przejrzał dostępną literaturę naukową i przygotował teoretyczną pracę na pierwszy konkurs, w którym zdobywając 2. miejsce, uzyskano akredytację na kolejną edycję konkursu naukowego E(x)plory 2020. Praca wymagała jednak dalszego doskonalenia.

Uczniowie postanowili dodatkowo stworzyć projekt pracy badawczej, której wyniki mogłyby pomóc w rozwoju wiedzy na temat możliwości utylizacji polietylenu przez larwy barciaka większego (*Galleria Mellonella*).

Przygotowano autorskie rozwiązanie badawcze. Uczniowie we wstępie swojego projektu badawczego napisali:

*W ostatnim czasie problem zanieczyszczenia środowiska i akcje ekologiczne zaintrygowały nas i uświadomiły powagę sytuacji. Natknęliśmy się na artykuły dotyczące możliwości utylizacji wszechobecnego polietylenu i polipropylenu przez larwę motyliki Barciaka Większego (*Galleria Mellonella*). Zastanawialiśmy się nad tym, jak funkcjonuje ten organizm, do jakich rzeczy jest zdolny, a także, czy możemy przyczynić się do poszerzenia znajomości funkcjonowania tego gatunku i jego wpływu na zmiany „in plus” w środowisku naturalnym. Zdecydowaliśmy się na rozpoczęcie badań i przez ostatni okres hodowaliśmy i obserwowaliśmy, jak larwy mola woskowego zachowują się i rozwijają w różnych warunkach termicznych, przy różnym dostępie do pożywienia, jego ilości, a przede wszystkim zastanawialiśmy się nad wpływem tych czynników na utylizację polietylenu (PE).*

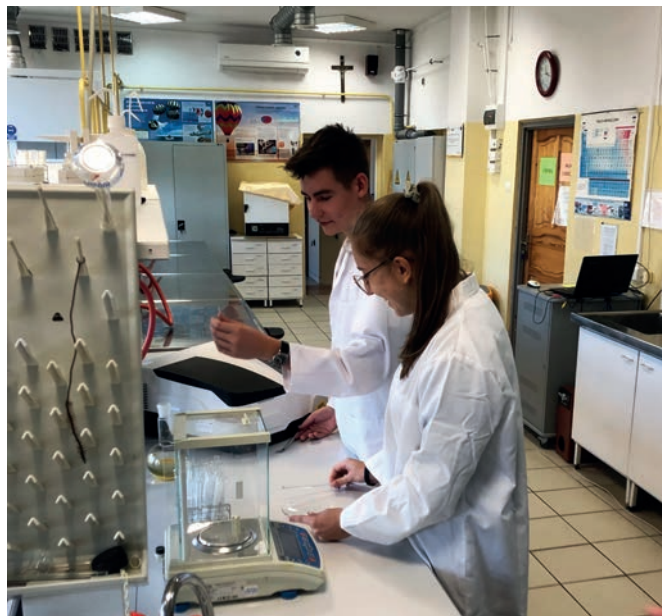
Mamy nadzieję, że nasze badania pomogą w przyszłości kolejnym badaczom wykorzystać potencjał larw do ochrony środowiska przyrodniczego, które jest przecież tak bardzo zanieczyszczone.

Metodologia badań wiązała się z przygotowaniem 6 terrariów. Wykonano 2 typy badań.

I badanie

Po dziesięć średniej wielkości larw zostało umieszczonych w 3 słoikach razem z woreczkiem wykonanym z folii polietylenowej (kawałek folii z PE o wymiarach 34x26 cm i masie ok. 0,535 g). W przykrywkach wykonano dziurki odpowiedniej średnicy,

tak by larwy nie mogły się wydostać i miały dostęp do powietrza. Tak przygotowane terraria umieszczono w otwartych pudłach, aby zapobiec działaniu promieni słonecznych. Larwy trzymano w trzech bezpiecznych miejscach, w których temperatura wynosiła 18, 21 i 23°C.

II badanie

Wykonano je na tej samej licznie grupie larw z różnym dostępem do rodzaju pożywienia. W każdym terrarium (słoiku) umieszczono po dziewięć larw. W przykrywkach słoików, w których były larwy, wykonano dziurki odpowiedniej średnicy, tak by nie mogły się wydostać i miały dostęp do powietrza. Tak przygotowane terraria umieszczono w otwartym pudle, aby zapobiec działaniu promieni słonecznych. Larwy trzymano w bezpiecznym miejscu w pokoju i sprawdzano ich zachowanie w terrarium. W dwóch słoikach umieszczono kawałki folii z PE o wymiarach 18x6 cm i masie ok. 0,065 g oraz wosk pszczeli – w pierwszej próbie badawczej proporcja ilości wosku i polietylenu wynosiła 1:1, w drugiej próbie badawczej – 2:1, a w trzeciej larwy miały jako pożywienie tylko wosk.

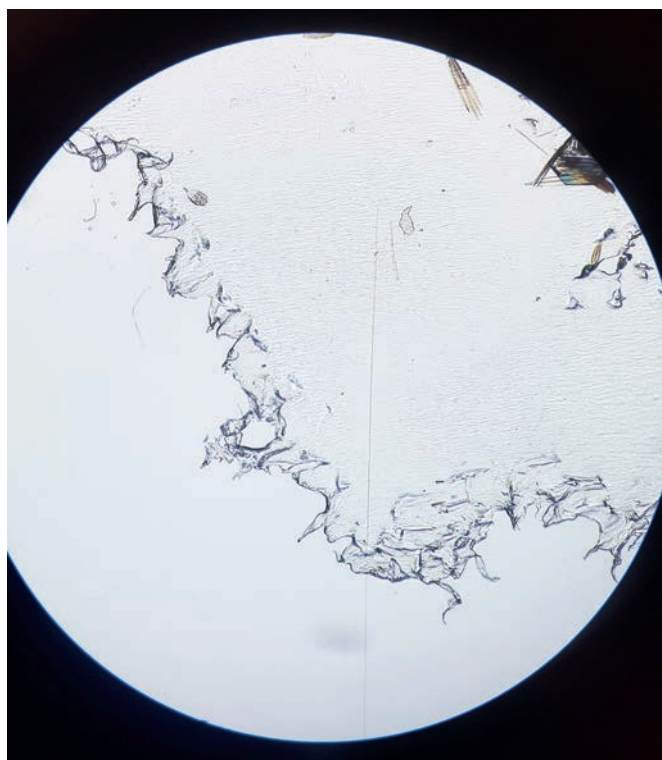
Przeprowadzone badania dały ciekawe wnioski. Pierwsze z nich wykazało, że larwy *Galleria Mellonella* w niskich temperaturach, tj. 18°C, są bardziej ospałe, mają spowolniony cykl życiowy, przez co żyją dłużej niż w wyższych temperaturach, aczkolwiek nie przekładało się to na większą ilość utylizowanego polietylenu. Larwy hodowane w temperaturze 23°C wykazały większe zużycie folii polietylenowej, niż te przetrzymywane w niższych temperaturach, pomi-

mo ich mniejszej przeżywalności i szybszego tworzenia przez nie kokonów. Badanie drugie pozwoliło udowodnić, że larwy dokarmiane pokarmem podstawowym (woskiem) przeżywają w 81%. Większy ubytek masy folii polietylenowej zaobserwowano w terrarium, w którym stosunek wosku pszczelego do folii polietylenowej wynosił 1:1 (larwy były bardziej aktywne). Jeżeli stosunek dostarczonego wosku pszczelego i folii polietylenowej wynosił 2:1 zauważono mniejsze spożycie folii polietylenowej, a także mniej larw przepoczwarzyło się w ćmy.

Wysiłek uczniów został dostrzeżony przez jurorów Ogólnopolskiej Olimpiady Innowacji Technicznych i Wynalazczości w Warszawie, w której uczniowie otrzymali tytuł laureatów 2 miejsca. Ponadto pracę zgłoszono do dwóch konkursów międzynarodowych, w których również uzyskała ona nagrody:

- złoty medal w Międzynarodowym Konkursie Wynalazków E-nnovate 2021, Bydgoszcz;
- złoty medal w Międzynarodowym Konkursie Innowacyjności iCAN 2021 w Toronto w Kanadzie;
- nagroda specjalna „Canadian Special Award” Toronto International Society of Innovation and Advanced Skills;
- nagroda dla Młodych Innowatorów „Best Young Inventors Award”, Kanada 2021.

Innowację uczniów Zespołu Szkół nr 6 zaprezentowano także 23 sierpnia 2021 r. podczas wojewódzkiej konferencji „Uczeń zdolny w przestrzeni szkolnej, w tym edukacja przez szachy”, zorganizowanej przez Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli i Informacji Pedagogicznej WOM w Rybniku.

Organizacją promocji pracy i zgłoszeniem na konkursy międzynarodowe zajęło się Stowarzyszenie Kreatywnych Nauczycieli, działające przy Zespole Szkół nr 6 im. Króla Jana III Sobieskiego w Jastrzębiu-Zdroju.

Tytuł pracy:

Wpływ różnych warunków hodowli larw Galleria Mellonella na możliwość utylizacji polietylenu ze środowiska naturalnego.

Uczniowie – autorzy projektu: Paulina Frątczak, Adrian Grzonka.

Nauczyciele – promotorzy: Lidia Gajdzik, Barbara Halska, Jerzy Maduzia.

mgr Jerzy Maduzia

– nauczyciel-konsultant RODN i IP „WOM” w Rybniku

Małgorzata Pyszny

POTĘGA BIOGRAFII W SZKOLE

*Nie chciałbym być ani „trudnym”,
ani „elitarnym” pisarzem i cokolwiek myślę,
staram się wyrazić tak prosto, jak tylko mogę
– niestety, to mi się nie zawsze udaje.*

Stanisław Lem, 1973, *Do moich czytelników*

Źródło: <https://roklema.pl/dzien-278>

Podobno najciekawsze historie pisze samo życie. Dzięki biografom wybitnych pisarzy, świętych, filozofów, artystów, polityków możemy poznać zarówno fascynujące losy konkretnych osób, ale też nadać inną perspektywę historii – zbliżyć się do niej i zrozumieć, jaki wpływ miała na życie ludzi.

Wskazuje się na trzy impulsy żywotopisarstwa. Pierwszym jest *upamiętnienie*, bowiem lektura żywotów może wzbudzić zrozumienie i empatię, może ubogacać. Na podstawie dobrych i pięknych wzorów wychowujemy! Drugim impulsem jest *ciekawość*. Zaciekawienie losem drugiego człowiekiem sprawdza się w szkole, bo świat historii jest często dla ucznia obcy, a nawet trudny. Biografia ciekawego człowieka może stanowić pomost pomiędzy przeszłością i teraźniejszością. Kolejny impuls to *poznanie*. Dzięki biografii lepiej można poznać innych ludzi, epokę i siebie samych. Dlatego warto uczniom zaprezentować w ramach zajęć w szkole postać Stanisława Lema i jego świat!

Wśród propozycji lektur uzupełniających w szkole podstawowej i w szkole ponadpodstawowej, zapisanych w podstawie programowej znajdziemy propozycje takich utworów Stanisława Lema, jak: *Cyberiada* (fragmenty) oraz *Wizja lokalna*.

W komentarzu do podstawy programowej przeczytamy:

Zadaniem szkoły podstawowej jest wprowadzenie uczniów w świat literatury, ugruntowanie ich zainteresowań czytelniczych oraz wyposażenie w kompetencje czytelnicze potrzebne do kry-

tycznego odbioru utworów literackich i innych tekstów kultury. Ważnym elementem zmiany jest umieszczenie w wykazie lektur uzupełniających takich pozycji książkowych, które stanowią przykład różnorodnych kontekstów: kulturowego, filozoficznego, społecznego, biograficznego.

Biografia pisarza pojawiająca się na lekcji nie tylko jest kontekstem biograficznym czy kulturowym, ale także może stanowić okazję do prezentacji opinii i uczuć ucznia, być pretekstem do praktyk twórczych, takich, jak prowadzenie dziennika, pamiętnika, kreowanie mitu o sobie, redagowanie haseł do Wikipedii, pracy z Polskim Słownikiem Biograficznym. Z okazji Roku Lema ukazała się w Polsce niezwykła biografia: *Lem. Życie nie z tej ziemi*, autorstwa Wojciecha Orlińskiego. Wydawałoby się, że Stanisław Lem – autor książki autobiograficznej *Wysoki Zamek*, pisarz, który udzielał wywiadów rzek, nie ma przed czytelnikiem żadnych tajemnic. Tymczasem Wojciech Orliński znalazł i odkrył ich wiele. Polecam zapoznanie się z tą ciekawą lekturą.

Warto wspomnieć, że na życie i twórczość Lema na nowo pozwala spojrzeć również doskonały film Borysa Lankosza: *Autor Solaris*.

Stanisław Lem urodził się 12 lub 13 września 1921 roku we Lwowie, a zmarł 27 marca 2006 roku. Rodzicami przyszłego pisarza byli Samuel Lem i Sabina z domu Wollner. Samuel – lekarz laryngolog od 1904 r. posługiwał się spolszczoną wersją swojego nazwiska – Lehm.

Samuel Lem uważał się za Polaka żydowskiego pochodzenia, o czym świadczy wybór imienia Stanisław dla swojego pierwotnego syna. Z autobiograficznych wspomnień Lema wyłania się świat dzieciństwa szczęśliwego, ale samotnego. Jako czterolatek sam nauczył się czytać – wybierał książki o nauce, technice oraz teksty przygodowe. Pisarz wspominał o swych pasjach z dzieciństwa: cukierniczej, wynalazczej i biurokratycznej.

Druga wojna światowa była dla rodziny Stanisława Lema czasem tragicznym. Prawie wszyscy prócz rodziców i kuzyna Mariana Hemara (poety), zginęli w czasie wojny we Lwowie lub w obozie zagłady w Bełżcu. O tym, co wtedy przeżył, pisarz nie opowiadał wprost, nawet najbliższym, ale zostawił wstrząsający opis w powieści – *Głos Pana*. W 1950 roku Lem napisał powieść pod tytułem *Wśród umarłych*, który to utwór można odczytywać jako próbę ukazania wojennej tragedii. Pytania o zagładę i odpowiedzialność moralną jej współuczestników dręczyły Lema przez całe życie.

Po wojnie, w 1945 roku Lemowie przenieśli się do Krakowa. Tam Stanisław kontynuował studia medyczne i poznał dr Mieczysława Choynowskiego, któremu zawdzięczał pracę i naukowe lektury. Dużą rolę w życiu Lema odegrał również Jerzy Turowicz – redaktor „Tygodnika Powszechnego”. Wiedza naukowa odróżniała Stanisława Lema od innych pisarzy science fiction i dała arcydzieła gatunku: *Solaris*, *Głos Pana*.

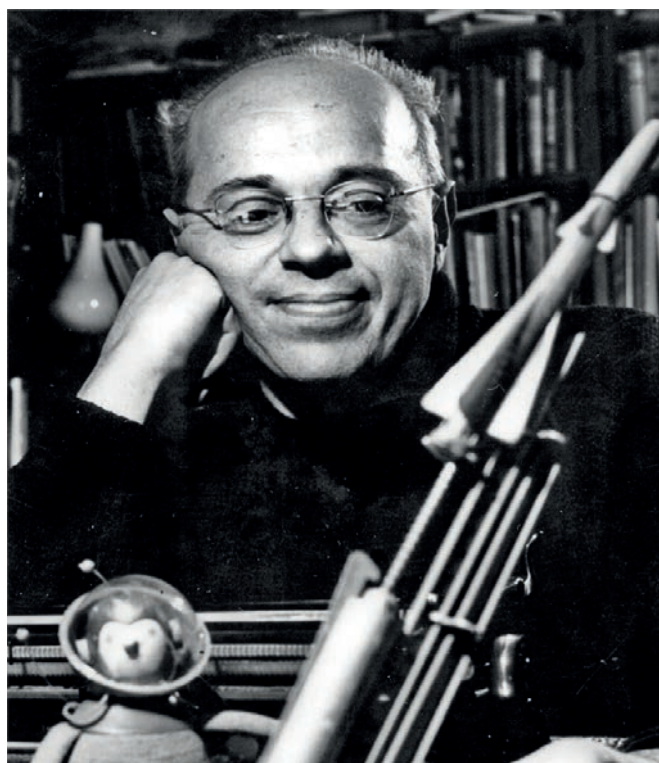
Lem przez całe życie kochał naukę, choć miał wobec niej liczne zastrzeżenia. Obawiał się, że człowiek wykorzysta swą wiedzę i narzędzia nauki do złych celów. W czasach, gdy wszyscy zachwycali się dobrodziejstwami komputeryzacji i Internetu, Lem wspominał o możliwych skutkach ich bezrefleksyjnego stosowania.

Lem najbardziej cenił swe książki: *Solaris*, *Summa technologiae*, *Pamiętnik znaleziony w wannie*. Poruszał w nich tematy psychologiczne, socjologiczne i cywilizacyjne. W tekście *Prognozy Chochoła*, który ukazał się w paryskiej „Kulturze”, Lem przedstawił swą wizję przyszłości PRL-u: krach gospodarczy, nasilanie się terroru, upadek nauki i kultury, które zastąpione zostaną przez *sport i masową rozrywkę typu cyrkowego*.

Powieścią, którą podobno Lem napisał ze szczególną radością był utwór *Wizja lokalna*. W 1987 ukazała się powieść Lema *Fiasko*, utwór poświęcony problematyce pionierskiego lotu do innej gwiazdy i nawiązaniu kontaktu z cywilizacją Kwintan. Pisarz zaznaczał, że fabuła utworu odwołuje się do jego wszystkich wątków poruszanych dotąd w scenie-fiction, cofając się aż do tomiku *Sezam i inne opowiadania* oraz do *Astronautów*. Po napisaniu *Fiaska* Lem zajmował się publicystyką. Od 1992 roku drukowane były jego felietony, w których narzekał, że marnujemy cudem

odzyskaną wolność, przestrzegał przed skutkami uzależnienia od Internetu. Co ważne, Lem nie uważał siebie za czarnowidza, ale za realistę.

Wyjątkowy jest nagrobek pisarza, znajdujący się na Cmentarzu Salwatorskim w Krakowie. Przypomina książkę, na której wyryto sentencję wybraną przez samego Stanisława Lema. Kieruje on do nas następujące słowa: „**Feci, quod potui, faciant meliora potentes**”, co oznacza: „**Zrobiłem, co mogłem, kto potrafi, niech zrobi lepiej**”.

Netografia:

- <https://www.uw.edu.pl/2021-rok-lema/>
- <https://www.gov.pl/web/chile/2021--rok-lema>
- <https://www.nck.pl/projekty-kulturalne/aktualnosci/-lem-wystawa-i-materialy-edukacyjne>
- <https://www.polin.pl/pl/wydarzenie/konferencja-edukacyjna-moc-biografii>
- <https://podstawaprogramowa.pl/Szkola-podstawowa-IV-VIII/Język-polski>
- <https://podstawaprogramowa.pl/Liceum-technikum/Język-polski>
- https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem#/media/Plik:Stanislaw_Lem_2.jpg
- <https://www.ore.edu.pl/2021/09/znowelizowana-lista-lektur-w-podstawie-programowej-jezyka-polskiego-z-komentarzem/>
- https://wom.edu.pl/?page_id=19554

Małgorzata Pyszny

– nauczyciel-konsultant RODN i IP „WOM” w Rybniku

Anna Krzyżanowska

W JĘZYKU LEMA

*To wszystko jest we mnie,
niedostępny tłum wspomnień,
kolejnych minut, godzin, dni, tygodni, lat
– i nikt, oprócz snu nad którego ruchem nie panuje,
nie może tam wejść.*

Stanisław Lem, *Wysoki Zamek*

Książka *Wysoki Zamek* to literacki autoportret Stanisława Lema, w którym pisarz próbuje połączyć ulotne obrazy, wspomnienia i refleksje nad wydarzeniami z okresu wczesnego dzieciństwa i młodości, nakreślając jednocześnie swoją sytuację rodzinną oraz unikalny klimat przedwojennego Lwowa.

Książka „Wysoki Zamek” to literacki autoportret Stanisława Lema, w którym pisarz próbuje połączyć ulotne obrazy, wspomnienia i refleksje nad wydarzeniami z okresu wczesnego dzieciństwa i młodości, nakreślając jednocześnie swoją sytuację rodzinną oraz unikalny klimat przedwojennego Lwowa.

Bez tabu, zachowując prostotę dziecka i charakterystyczną dla tego etapu życia egocentryczną percepcję świata, a jednocześnie literacko genialną perspektywę „dorosłego”, Lem opisuje to, co stanowi dla dziecka wartość największą – relacje z najbliższymi i przyjaciółmi dzieciństwa, towarzyszące mu przedmioty i psoty. Podążając za wspomnieniami małego Stasia możemy dotknąć jego zabawek, potknąć się o rozbite kalejdoskopy czy haniebnie potraktowaną pozytywkę. Widzimy przedmioty zgromadzone w domu rodzinnym i dziecięce kolekcje rupieci, dowiadujemy się, po jakie książki sięgał niezauważony w biblioteczkę gabinetu lekarskiego swojego ojca, oraz czego poszukiwał w jego szufladach. *Wysoki Zamek* przynosi nam słodkie zapachy dochodzące z lwowskich cukierni, a naszej wyobraźni ukazuje zachlapaną atramentem ławki szkolne i klimat edukacji „tamtych czasów”, zbudowany na relacjach z rówieśnikami i różnorodnych postawach prezentowanych przez ówczesnych nauczycieli.

Co niezwykle cenne, uważny czytelnik ma szansę wyodrębnić pierwsze doświadczenia Lema w nabywaniu języka i komunikowaniu się z innymi – recytatorską wrażliwość wobec poezji, czy próby literackie w postaci listów do ojca, w swoisty sposób powiązane z wychodkiem na wsi...

Muszę przyznać, że autobiografia Stanisława Lema była moim priorytetowym wyborem spośród jego licznego dorobku literackiego, a to z uwagi na zawodowe zainteresowanie etapem wczesnego dzieciństwa oraz subtelnym wpływem tego okresu na przyszłość małego człowieka. Dzieciństwo nie bez powodu nazywane jest przecież kluczowym okresem rozwoju jednostki, tym bardziej, że środowisko dziecka generuje jego spojrzenie na otaczającą rzeczywistość, a ono z kolei kształtuje przyszłość. Jak bardzo było więc ono inspirujące dla małego Lema? Co w nas samych pozostaje z dzieciństwa? I jakie wskazówki wobec tego, co ważne dla dziecka, może z doświadczeń Stasia wyprowadzić współczesny pedagog? Myślę, że warto postawić sobie podobne pytania, a na pewno – dać popłynąć swobodnym refleksjom czytając tę książkę.

*Lemowy świat rządzi się nie tylko prawami fizyki,
lecz i gramatyki – w całości bowiem utworzono go
z materii języka.*

Jerzy Jarzębski, *Roboty i ludzie* w postłowie do *Bajek Robotów*

Inspirujący i wyjątkowy jest również język *Wysokiego Zamku*. Rozbudowane, wielokrotnie złożone zdania, za którymi należy z otwartością umysłu podążać tak, jak podążamy za dzieckiem. Język jednocześnie nieco archaiczny, pełen pojęć obecnie niespotykanych, lub spotykanych niezmiernie rzadko. Aż się prosi, by niektóre z nich sprawdzić w słowniku, a najlepiej w jego książkowych wersjach sprzed kilku dekad. Czy są *akwaforty białej czekolady*, *rachatłukumy*

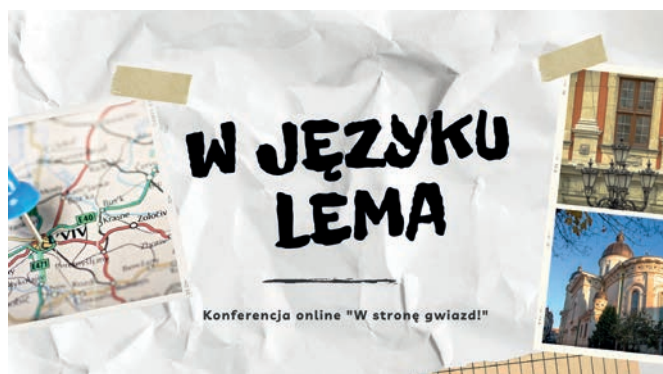

i *makagigi*? Jak działa *pantostat*, *komutatory* i *mutry*? Może z poezji Tuwima i doświadczeń Hilarego poszukującego okularów pamiętamy, czym jest wspomniany przez Lema surdut ojca. Ale *pugilares* albo *złota dewizka*, czy *gurtowa taśma*?

Eksploracja tych i innych pojęć może stanowić solidne wyzwanie, szczególnie, gdy nie są osadzone w kontekście sytuacyjnym. Pomyślałam sobie, że może być ciekawym zadaniem dla uczniów starszych klas szkoły podstawowej lub dla młodzieży, stykającej się z literaturą Stanisława Lema na lekcjach języka polskiego. Zadaniem wymagającym sięgnięcia do funkcjonującego dzisiaj zasobu słownictwa, do poszukiwań słowotwórczych lub prób rozumienia z kontekstu.

Koncepcja badawczej „przygody językowej”, wiążącej pojęcia rodem z *Wysokiego Zamku* Lema z XXI-wieczną technologią działającą na rzecz edukacji, skonsolidowała się w formie quizu (skonstruowanego w narzędziu Quizizz) pod nazwą „W języku Lema”.

torskim zamyśle quiz „W języku Lema” pełni funkcję wprowadzającą do tematu eksploracji języka i zdecydowanie nie powinien skutkować oceną „stanu wiedzy ucznia”, zdiagnozowaną na podstawie osiągniętych wyników liczbowych. Przygotowana prezentacja objaśniająca znaczenie wybranych wyrazów, może natomiast stanowić materiał do analizy wyrazów posadowionych w oryginalnych fragmentach książki, i to w tym działaniu widzę największą wartość zadania.

Quiz zawiera 10 pytań o 10 wyrazów wybranych spośród zasobów słownikowych *Wysokiego Zamku*. Na odpowiedź na każde z nich, grający ma jedynie 30 sekund. Chciałabym zaznaczyć, że w moim au-

Link do quizu oraz prezentacja wyjaśniająca jest dostępna na stronie RODN i IP „WOM w Rybniku” w zakładce „Materiały dla nauczycieli”, gromadzącej zasoby konferencji „W stronę gwiazd!”. Bezpośredni Link dostępu do quizu znajduje się pod linkiem (<https://bit.ly/LemWOM>).

Zapraszam do skorzystania z tego zasobu! Bez wątpienia także do odkrywania tajemnic dzieciństwa Stanisława Lema ukrytych w komnatach *Wysokiego Zamku*!

Anna Krzyżanowska

– nauczyciel-konsultant RODN i IP „WOM” w Rybniku,
nauczyciel wychowania przedszkolnego

Małgorzata Pyszny, Anna Krzyżanowska, Katarzyna Wróbel

W STRONĘ GWIAZD!

Refleksje po konferencji zorganizowanej przez RODN i IP „WOM” w Rybniku z okazji obchodów Roku Lema w Polsce

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, doceniając znaczenie dorobku literackiego Stanisława Lema dla kultury polskiej, zdecydował o upamiętnieniu setnej rocznicy jego urodzin. Na mocy uchwały Sejmu ustanowiono roku 2021 Rokiem Stanisława Lema. Uchwała podaje, co następuje:

**UCHWAŁA
SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
z dnia 27 listopada 2020r.
w sprawie ustanowienia roku 2021 Rokiem Stanisława Lema**

We wrześniu 2021 roku przypada 100. rocznica urodzin Stanisława Lema – najwybitniejszego przedstawiciela polskiej fantastyki i jednego z najpoczytniejszych pisarzy science-fiction na świecie.

Jego powieści i opowiadania, zaliczane do kanonu literatury światowej, przetłumaczone na ponad czterdzieści języków i wydane – jak dotąd – w nakładzie 30 milionów egzemplarzy. „Solaris”, „Głos Pana”, „Cyberiada”, „Kongres futurologiczny”, „Filozofia przypadku”, „Dzienniki gwiazdowe” czy „Bajki robotów” inspirowały i po dziś dzień inspirować twórców, pisarzy oraz artystów kina i teatru.

Szczególna wartość twórczości Stanisława Lema wynika przede wszystkim z łączenia gatunku science-fiction z refleksją filozoficzno-naukową, a także podejmowania aktualnej, nacechowanej politycznie oraz stanowiącej komentarz do sytuacji współczesnego społeczeństwa tematyki.

W swoich rozważaniach nad kondycją współczesnego człowieka, skutkami postępu technicznego i cywilizacyjnego dostrzegał wiele zagadnień fundamentalnych dla kultury i myśli współczesnej.

Przestrzegał przed negatywnymi skutkami technicznego rozwoju cywilizacji, a jego prace teoretyczne i prognozy futurologiczne mają znaczący wpływ na definiowanie miejsca ludzkości we wszechświecie i prognozowanie jej losu.

Jako twórca o wielkim i wybitnym dorobku, cieszący się autorytetem zarówno w Polsce, jak i za granicą, był wielokrotnie nagradzany.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, doceniając poczesne miejsce pisarstwa Stanisława Lema w literaturze XX wieku i jego znaczenie dla rozwoju kultury polskiej i światowej, ustanawia rok 2021 Rokiem Stanisława Lema

Twórczość Stanisława Lema kojarzy się głównie z fantastyką, ale warto pamiętać, że pisarz ten był także filozofem, futurologiem, eseistą i krytykiem literackim. Jego książki poruszają tematy takie jak: natura ludzka (zwłaszcza w świetle rozwoju nauki i techniki), możliwość porozumienia się istot inteligentnych, czy miejsce człowieka we wszechświecie. Hasło Roku Lema, „Widziałem przyszłość”, doskonale oddaje więc aktualność jego pomysłów i trafność spostrzeżeń.

W ramach roku poświęconego temu wybitnemu pisarzowi, na terenie całego kraju odbyło się wiele wydarzeń, takich jak wystawy, konferencje, festiwale, konkursy, projekcje filmów. Można śmiało powiedzieć, że stanowiły one niezwykle ciekawą podróż przez literaturę, filozofię, technologię, której celem było spotkanie z twórczością pisarza, w różnorodnych kontekstach.

Propozycje działań edukacyjnych inspirowanych twórczością Lema w ramach przedmiotów szkolnych a nawet wychowania przedszkolnego, były myślą przewodnią konsultantów RODN i IP WOM w Rybniku, którzy zaproponowali nauczycielom uczestnictwo w konferencji „W stronę gwiazd!”.

Program konferencji:

- **Otwarcie konferencji**
(Sylwia Bloch - dyrektor RODN i IP "WOM" w Rybniku)
- **Inteligencja nie z tego świata**
Prelekcja wprowadzająca (dr Leszek Rudak)
- **Inspiracje edukacyjne na podstawie projektu „Bajki robotów. Kreatywnie”**
Przykłady praktyk edukacyjnych (Aneta Siwka)
- **Stanisław Lem - Widziałem przyszłość.**
Biografia pisarza oraz jego wizje przyszłości na podstawie publikacji oraz materiałów Narodowego Centrum Kultury (Małgorzata Pyszny)
- **W języku Lema – Quiz online** (Anna Krzyżanowska)
- **Stranger on planet Earth/Być obcym na Ziemi**
Rozwijanie umiejętności czytania i pisania w języku angielskim.
Warsztaty oparte na „Powrocie z gwiazd” S. Lema. (dr Katarzyna Wróbel)
- **Ozoboty opowiadają bajki**
Programowanie robotów inspirowane literaturą S. Lema (Anna Krzyżanowska)

Program konferencji i wszechstronność działalności prelegentów wydaje się poruszać zagadnienie literatury Lema w przeróżnych kontekstach, uwzględniając praktyczne propozycje wykorzystania wątków literackich pisarza na lekcjach przedmiotowych i w projektach edukacyjnych.

W kontekście twórczości Stanisława Lema **dr Leszek Rudak**, wykładowca na Uniwersytecie Warszawskim, podejmował zagadnienie sztucznej inteligencji, możliwości autonomicznego myślenia i uczenia się maszyn. Przekornie wskazał na przykłady fauny i flory o wprost niezemijskim wyglądzie, a następnie przeprowadził próbę znalezienia odpowiedzi na stawiane w „Summa Technologiae” pytanie o kwestię przekraczania przez maszyny pułapu intelektualnych możliwości człowieka. Prelegent wyjaśniał proces przeprowadzania Testu Turinga (dla oceny naturalności języka, jakim posługują się maszyny) czy tożsame testowi funkcje nowoczesnej platformy „Cleverbot”. Z uwagi na przyjętą tezę, jakoby zdolność uczenia się była wyróżnikiem myślenia, dr Rudak przybliżył słuchaczom aktualne badania zdolności uczenia się maszyn (Q-learning, Q-learning głęboki), zastosowanie algorytmów uczenia się i wnioskowania (równanie Bellmana) oraz badania możliwości sztucznych sieci neuronowych. Prowadzą one do jasnych konkluzji, nawiązujących do obaw człowieka wobec ewentualnej dominacji cywilizacji przez sztuczną inteligencję. Opierając na wspomnianych badaniach, dr Rudak przyznaje rację Stanisławowi Lemowi. W jego opinii wyrażonej w tekście „Sezam i inne opowiadania” maszyna/Sezam „dysponuje tylko taką wiedzą, jakąśmy w niego uprzednio włożyli”. Co oznacza, że możemy spać, a raczej rozwijać się bez większych obaw o tę kwestię.

Anetka Siwka – koordynatorka projektu „Bajki robotów. Kreatywnie”, kierowniczka Centrum Innowacji *Przejście* – opowiadała uczestnikom konferencji o realizowanych inicjatywach podjętych z okazji Roku Lema w Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Tadeusza Różewicza we Wrocławiu. Działania podjęte przez zespół projektowy nie tylko promowały twórczość Lema wśród uczestników inicjatywy „Bajki robotów...”, ale także: uczyły kreatywności, pracy z wykorzystaniem nowoczesnych technologii (w tym: robotyki) wzmacniały pozytywne relacje, wpajając dzieciom i młodzieży zasad fair play, promując ich

przeróżne talenty, a jednocześnie doceniając ich zaangażowanie.

Zachęcamy czytelników do zapoznania się ze szczegółami tego wyjątkowego projektu na stronie <https://biblioteka.wroc.pl/bajki-robotow-kreatywnie-2/>.

Dr Katarzyna Wróbel podczas swej prezentacji skierowanej do nauczycieli języków obcych, podkreślała ważną rolę czytania w kształtowaniu kompetencji językowych, bowiem słownictwo, składnię języka można efektywnie doskonalić przez czytanie. Jak wskazała dr Wróbel, języka uczymy się po to, by móc rozmawiać. Nie ma swobody w posługiwaniu się językiem mówionym bez odpowiedniego zasobu słów oraz umiejętności gramatycznych. To wszystko daje nam czytanie, w toku którego uczenie się jest w pewnym sensie utajone.

Twórczość Lema jest popularna wśród młodych ludzi. Celem pracy na lekcji z „readers’ami”, jest motywowanie do czytania, wykorzystanie tekstu do pracy z językiem. Przykładowy przebieg lekcji języka obcego z wykorzystaniem fragmentów tekstów literackich Stanisława Lema został zaprezentowany przez prelegentkę w kontekście dydaktycznym, uwzględniającym jednocześnie aspekt społecznych i emocjonalnych potrzeb młodzieży, podejmowany w praktyce szkolnej.

W toku konferencji, konsultantka RODN i IP „WOM” – **Małgorzata Pyszny** zaprezentowała wątki biograficzne Stanisława Lema, wskazując na znaczenie podejmowania zagadnień biograficznych w pracy z uczniami na lekcjach języka polskiego. Jej propozycje wykorzystania tekstów Lema i biografii pisarzy w toku lekcji prezentuje artykuł „**Potęga biografii w szkole**” opublikowany w niniejszym numerze kwartalnika.

Podobnie, na stronach tego numeru „Dialogu Edukacyjnego”, w opracowaniu „**W języku Lema**” można zapoznać się z propozycją Anny Krzyżanowskiej na połączenie dydaktycznych funkcji językowych (słowotwórczych) z technologiami w edukacji. Przykład quizu zrealizowanego w aplikacji Quizziz, bazującego na słownictwie *Wysokiego Zamku* Stanisława Lema, może być urozmaicheniem lekcji języka polskiego w starszych klasach szkoły podstawowej i w szkole ponadpodstawowej.

Podsumowaniem konferencji był przykład dobrej praktyki wykorzystania wątków literackich Lema

i robotów Ozobotów w pracy z najmłodszymi dziećmi. Z projektem „Ozoboty opowiadają bajki” przeprowadzonym w zabrzańskim przedszkolu i zaprezentowanym przez Annę Krzyżanowską można zapoznać się w odrębnym artykule tego numeru Dialogu Edukacyjnego.

Warto wspomnieć, że konferencji online „W stronę gwiazd!” towarzyszy stacjonarna wystawa w siedzibie RODN i IP „WOM” w Rybniku, przy ulicy Parkowej 4a. Wystawa planszowa pt.: „LEM” promująca dzieła Mistrza Lema zawiera prace współczesnych artystów, którzy specjalnie dla potrzeb tego projektu, zinterpretowali plastycznie dziesięć książek Lema. Serdecznie zapraszamy do jej obejrzenia.

Materiały wystawowe pozyskano dzięki współpracy z **Narodowym Centrum Kultury**.

Opracowania konferencyjne i prezentacje towarzyszące są dostępne w sekcji „Materiały dla nauczycieli” na stronie internetowej <https://wom.edu.pl/>.

Ciekawostki:

- „Lem 2021. Widziałem przyszłość” to oficjalne hasło obchodów roku Lema, które zostało ogłoszone przez Instytut Polska Przyszłości im. Stanisława Lema.
- W warszawskiej dzielnicy Wawer, na ścianie Wawerskiego Centrum Kultury znajduje się **mural** inspirowany twórczością Stanisława Lema.
- **Imieniem Stanisława Lema** nazwano planetoidę nr 3836 oraz pierwszego polskiego satelitę naukowego.
- Pisarz z wykształcenia był lekarzem, ale nie pracował w zawodzie.
- Patronami roku 2021 byli także: kard. Stefan Wyszyński, Cyprian Kamil Norwid, Krzysztof Kamil Baczyński, Tadeusz Różewicz.

Małgorzata Pyszny,
Anna Krzyżanowska, Katarzyna Wróbel
– organizatorzy konferencji, nauczyciele-konsultanci
RODN i IP „WOM” w Rybniku

Anna Krzyżanowska

W JĘZYKU LEMA

Nie takie ważne, żeby człowiek dużo wiedział, ale żeby dobrze wiedział, nie żeby umiał na pamięć, a żeby rozumiał, nie żeby go wszystko troszkę obchodziło, a żeby go coś naprawdę zajmowało.

Janusz Korczak

Zająć umysły i serca, zaangażować dzieci w działanie, wydaje się być kluczem do efektywnej edukacji dawniej i dziś, a tylko pozornie jest sprawą prostą.

Podstawa programowa wychowania przedszkolnego, poza zestawem zadań przedszkola (mającym zapewnić dzieciom wsparcie ich całościowego rozwoju) oraz określeniem warunków, w jakich powinien być realizowany proces edukacji i wychowania, wyodrębnia szereg osiągnięć dziecka, do których dzień po dniu zmierzamy, widząc na horyzoncie gotowość dziecka do podjęcia nauki szkolnej. Osiągnięcia, dość

szczegółowo sformułowane, nie są w podstawie programowej precyzyjnie przydzielone poszczególnym grupom wiekowym, co pozwala nauczycielom, znającym specyfikę rozwojową małego dziecka oraz indywidualne możliwości swoich podopiecznych, na podążanie za ich potrzebami poznawczymi, fizycznymi, społecznymi i emocjonalnymi.

I o ile wyborem nauczyciela wychowawcy nie jest konkretny przewodnik i towarzyszące mu karty pracy (wyznaczające aktualne cele działania i zestaw aktywności do realizacji w ramach tematyki proponowanej przez autorów i wydawnictwo), posiada on pełną autonomię w zakresie doboru kolejności i zakresu zagadnień, jakie będą eksplorować dzieci. Autonomia nauczyciela odnosi się tutaj do bieżącego decydowania, w jakim kontekście sytuacyjnym dzieci będą rozwijać oczekiwane umiejętności i postawy oraz nabywać wiedzę o otaczającym je świecie.

Powyższe podejście do edukacji małego dziecka pozwala nauczycielom wyzbyć się ograniczeń w postrzeganiu tego, co może być dla dziecka inspiracją, a tym samym otwiera na wykorzystywanie wszelkich możliwości sprzyjających rozwojowi.

Perspektywa pracy z małym dzieckiem na literaturze Stanisława Lema jest tego doskonałym przykładem. Propozycja literacka wydaje się zupełnie nie odpowiadać potrzebom kilkulatek i ich percepcji świata. Świat przedstawiony, wysublimowany język wymagający koncentracji uwagi i bogatej wyobraźni względem abstrakcyjnej i nieistniejącej rzeczywistości, to prawdziwy kosmos dla dziecka. I rzeczywiście – eksploracja pełnych utworów Lema (nawet, jeśli miałyby to być brzmiące pro-dziecinnie „Bajki Robotów”) stanowczo przekracza możliwości percepcyjne przedszkolaka, a co najmniej jest „nieco na wyrost”. Nie bez powodu książki tego autora nie znajdują się w kanonie lektur dla wychowanków przedszkoli. Zresztą, taki kanon na etapie edukacji przedszkolnej w ogóle nie istnieje – nauczyciel dysponuje w tym obszarze wspomnianą autonomią doboru tekstów. Sam decyduje, podążając za dzieckiem lub autokratycznie, na podstawie swoich doświadczeń oceniając, co może być dla niego rozwijające, ważne i inspirujące, z dydaktycznego czy wychowawczego punktu widzenia.

To szczęście, mieć taką możliwość, bo okazuje się, że Bajki, Roboty, pojęcie Wszechświata, a nawet wyjątkowość języka w książkach Lema, mogą być rewelacyjną przestrzenią do eksploracji w przedszkolach. Co więcej – schemat pracy zastosowany w prezentowanym przeze mnie opracowaniu może okazać się funkcjonalny w dowolnej tematyce, zupełnie nie związanej z dorobkiem literackim Stanisława Lema...

Ale od początku...

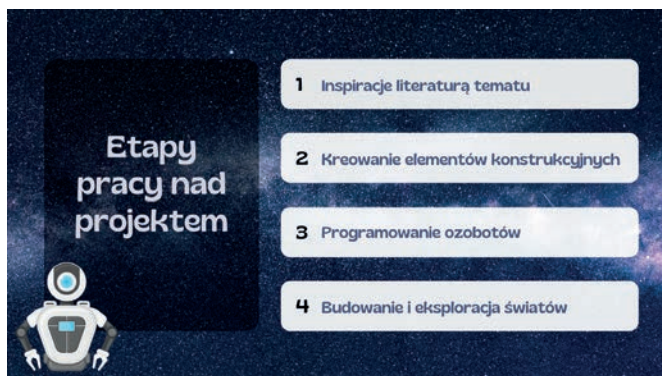
Projekt „Ozoboty opowiadają bajki” zaproponowano dzieciom pięcioletnim, uczęszczającym do grupy integracyjnej Przedszkola nr 48 w Zabrze. Dzieci z grupy „Pszczół”, wyraźnie zainteresowane niezbadanym kosmosem (gwiazdami, planetami i czarnymi dziurami), konstruowaniem (maszyn i raket) i wykazywaniem inicjatywy, były optymalną, a wręcz wymarzoną grupą dla tego edukacyjnego wyzwania.

Dzieci przygotowują się, bawiąc, do kultury epoki, w jakiej przyszły na świat.

Stanisław Lem, *Wysoki Zamek*

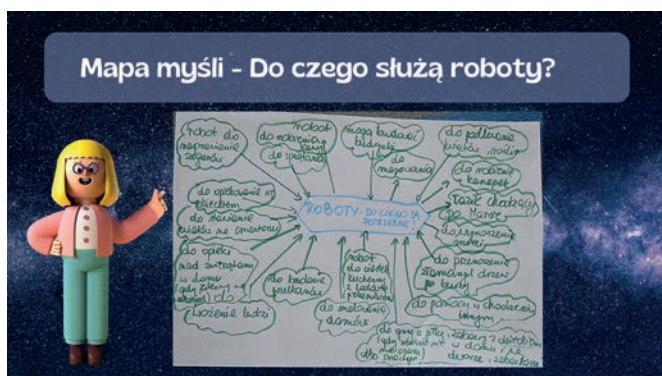
Z założenia projekt miał zawierać aktywności z zakresu wszystkich obszarów podstawy programowej, łączyć swobodne pomysły i twórczość dzieci z zagadnieniami robotyki i eksploracją kosmosu. Uczenie sytuacyjne, wiedza i umiejętności osadzone w kontekście literatury Lema, ze sporą dawką partycypacji dziecka, twórczości pozbawionej negacji (wobec tego, co niemożliwe) i kultury błędu (wobec tego, co dorosły uznaje za nieprawdziwe z naukowego punktu widzenia). Jednym słowem – przyszłość projektu nie jest pewna, nie wiadomo, do czego doprowadzą pomysły podopiecznych. Jesteście gotowi?

Wprowadzenie do zagadnienia – mapa myśli

Dzieci wprowadzono do zagadnienia drogą wykreowania mapy myśli odpowiadającej na pytanie „Do czego służą roboty?”. Opierając się na własnych doświadczeniach, świadomości w zakresie funkcjonalności maszyn i nieskrępowanej wyobraźni dzieci wyodrębniły liczne propozycje zasadności wykorzystania robotów. Co charakterystyczne dla tego wieku rozwojowego, zaproponowały zastosowania odwołujące się do ich najbliższego otoczenia i relacji z osobami znaczącymi. Pojawiły się więc pomysły z kategorii „oczywistych” i „aktualnych” – tj. *robot do sprzątania, wynoszenia śmieci, do robienia kanapek, czy stawiania kwiatów na cmentarzu*. Niezwykle propozycje umotywowane potrzebami ludzkości odnosiły się do *pomocy w chodzeniu innym, potrzeby przenoszenia złamanych drzew po burzy czy naprawiania zegarów*. Roboty wydają się dzieciom niezbędne do *badania wulkanów czy chodzenia po Marsie*. Co ciekawe, niezwykle spostrzeżenia nawiązujące do życiowych sytuacji wyprowadziły dzieci z zaproponowanej funkcji robota nazwanej: *zabawy z dzieckiem w domu i na dworze i gry w piłkę – gdy rodzic nie ma czasu albo pracuje oraz z zadania opieki nad zwierzętami w domu (gdy jesteśmy na wakacjach)*.

Prawda, że warto pochylić się nad dziecięcą percepcją świata?

Swobodna kreacja niezwykłych robotów

Idąc tropem funkcjonalności robotów, dzieci zostały postawione przed zadaniem zilustrowania i zaprezentowania własnego pomysłu maszyny.

Wypowiedzi dzieci, wyjaśniające budowę i zastosowanie wykreowanych przez siebie robota oraz ich zwykłe–niezwykłe historie, zostały zarejestrowane w aplikacji Vocaroo (<https://vocaroo.com/>) i zebrane wraz wizualizacją robota w prezentacji dostępnej pod linkiem: <https://bit.ly/robotyp48>. Wykorzystując linki i kody QR umieszczone w prezentacji można odsłuchać opowiadania kilkulatków. Gwarantuję, że skrupulatnie wyjaśnią sposób działania robota niszczącego koronawirusa (Tomek), funkcję *super trybu skoku* aktywowanego *guzikiem z literką Z* u robota badającego wulkany (Kacper), ekwipunek robota z Saturna pełniącego funkcję fryzjera i producenta gumek do włosów (Ola) czy zasadność bicia ogonem kosmitów chcących dostać się na Ziemię (Pola).

Poszukiwanie inspiracji w literaturze

Swobodna działalność czerpana z nieskrępowanej wyobraźni poprzedziła zetknięcie się dzieci z fragmentami świata literackiego Stanisława Lema, wybranymi przez nauczyciela z propozycji „Bajek robotów”. Jak w tym świecie odnalazły się dzieci? Po pierwsze – wiele z nich chciało dowiedzieć się czegoś więcej o tajemnicach kosmosu, zadając sobie podstawowe pytanie o obecność innych stworzeń na planetach i gwiazdach, możliwość odbywania kosmicznych podróży i zagubienia się w czarnych

dziurach. Paradoksalnie dzieci posiadają sporą „wiedzę” na ten temat, ale wiele pytań (które śmiało można by nazwać badawczymi) pozostawało bez odpowiedzi. Dlatego staraliśmy się poszukać ich w zasobach literatury dziecięcej, w dostępnych nam książkach czy internecie (polecam zasoby NASA Kids' Club: <https://www.nasa.gov/kidsclub/index.html>). Po drugie – dzieci były zachwycone nazwami postaci i miejsc. Postrzegały je jako śmieszne, potrafiły jasno sprecyzować powód doboru nazwy (w odniesieniu do funkcji postaci lub relacji w innymi). Prowokowały do własnych poszukiwań językowych, które opisuję w dalszej części tego opracowania.

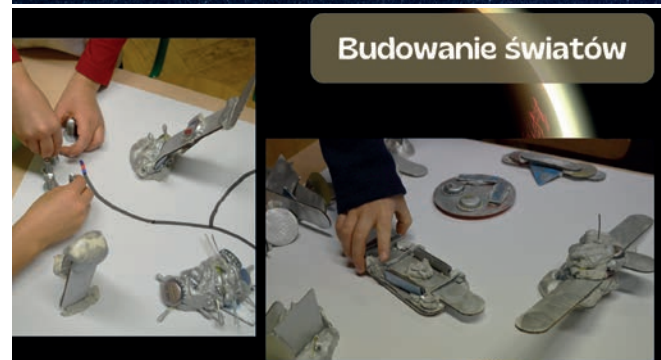
Wracając do poszukiwania odpowiedzi na pytania badawcze – bezcenne jest dla dzieci doświadczanie i obserwacja „niewiedzy” dorosłych. Świadomość, że znacząca dla nich osoba, jakim jest wychowawczyni w przedszkolu, nie wie wszystkiego o wszystkim, nadal się uczy tego świata, na dodatek nie wstydzi się tej niewiedzy i nie poddaje w poszukiwaniach, wzmacnia sprawczość samego dziecka. Zwalnia je z poczucia własnej niedoskonałości i małości, motywując do poszukiwania odpowiedzi na dręczące je pytania dziś i w przyszłości.

Przestrzeń na decyzyjność i działalność konstrukcyjną

Do budowania świata planet i gwiazd nie trzeba było nikogo specjalnie namawiać. Swoboda doboru materiałów i ich atrakcyjność dla dzieci (im bardziej nietypowe kształtem i różnorodnie sensorycznie, tym lepiej) jest zazwyczaj wystarczającym motywatorem nawet dla tych podopiecznych, dla których wyzwania plastyczno-techniczne nie są aktywnościami „pierwszego wyboru”.

Na tym etapie pracy projektowej dzieci miały możliwość samodzielnego podjęcia decyzji, czy będą

tworzyć planety, gwiazdy, czy rakiety, z jakich materiałów chcą je wykonać i jaką te elementy będą pełniły funkcję w świecie kreowanym przez grupę. Warto zaznaczyć, że twórcze wykorzystanie dostępnych materiałów jest trudne, gdy cechuje je jednorodność i powtarzalność. Tymczasem im bardziej są one nietypowe (patrz: dostępne bez większych ograniczeń cekiny czy brokat, kapsle, śrubki, tekturki czy patyczki do uszu), tym większej pomysłowości dziecka można się spodziewać. Wygaszenie nauczycielskiej myśli o przydatności tychże materiałów w innych okolicznościach (patrz: nie jest nam ich „szkoda”) oraz autokontrola chęci sugerowania dzieciom wykorzystania konkretnych elementów w ich konstrukcjach sprawia, że podopieczni są gotowi do podejmowania prób łączenia elementów z niebywałą wytrzymałością i zaangażowaniem. Zmiana postawy nauczyciela z „prezentującego wzorzec wykonania zadania” na towarzyszenie dzieciom i wspieranie ich w trudnych momentach pracy (np. gdy pożądane jest wykorzystanie zszywaczy czy kleju na gorąco) wzmacnia ich poczucie własnej wartości i otwiera na podejmowanie działalności konstrukcyjnej w innych sytuacjach dydaktycznych i zabawach niedyrektoryjnych.

W taki sposób, oparty całkowicie na własnej inicjatywie i pomysłowości, dzieci postanowiły zbudować świat maszyn. W nieskrępowany sposób sklejały ze sobą materiały plastyczne i nietypowe (poprosiły

o „masę z soli”, której zastosowanie już znały z wcześniejszych prac plastycznych), a gdy ukończyły swoje konstrukcje – pokryły je świątecznym srebrnym sprayem. Bez końca opowiadały o funkcjonalności poszczególnych maszyn, rozwijając przy tym swoje kompetencje komunikacyjne i zasób słownictwa.

Rozwijanie kompetencji językowych

Podstawa programowa wychowania przedszkolnego stawia aspekt językowy za jedno z priorytetowych zadań przedszkola. Komunikacyjna funkcja języka powiązana z poszerzaniem zasobu słownictwa biernego i czynnego ma miejsce w toku niemalże każdej aktywności w sferze poznawczej czy społecznej. Motyw kosmicznych przygód, podobnie jak każde inne zagadnienie podejmowane z małymi dziećmi, będzie niósł ze sobą wiele możliwości w obszarze działań słowotwórczych, dostrzegania różnic znaczeniowych i swoistych zabaw językiem, wpływających na swobodę posługiwania się nim na co dzień.

Twórcza funkcja języka

Jak pisze Jerzy Jastrzębski w postłowie do *Bajek Robotów* i w reakcji na wyjątkowy język utworu –

uczeni dziś często nadają zjawiskom kosmicznym i fizycznym nazwy metaforyczne, poetyckie, ocierające się o literaturę.

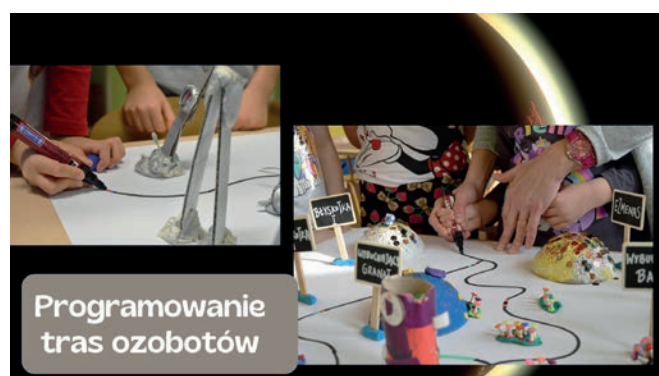
W kreacjach językowych kilkuletnie dzieci są arcy mistrzami, a ich propozycje będące efektem swobodnych prób słowotwórczych – wychodzą daleko poza przypuszczenia i wyobraźnię językową osób dorosłych. W pewnym sensie więc nazewnictwo, z którym spotykamy się w *Bajkach*... Lema nie jest dla dziecka niczym niezwykłym. I to właśnie z uwagi na otwartość umysłu i brak obaw przed krytyką za popełniane błędy, dzieci uczestniczące w projekcie nadawały swoim planetom i gwiazdom nietypowe

nazwy, jak: Ezmenas, Spidey, Wybuchający Granat, Granat Dymny czy Błyskotka II. Czasem nazwy te niosą oczywiście znaczenie, a czasem... nie są podobne do niczego. I najpiękniejsze jest to, że to nikomu nie przeszkadza.

Oczywiście sytuacja dydaktyczna sprzyja rzeczywistym doświadczeniom językowym, stąd okazja do różnicowania pojęcia kosmonauty od kosmity, czy astronoma od astronauty w prowadzonych rozmowach. Fakt, iż mamy do czynienia z kilkuletnim dzieckiem nie oznacza, że jego uszy nie słyszały nigdy o Saturnie, czy łąziku marsjańskim. Sporo wiedzą o stacji kosmicznej, o Houston, stanie nieważkości i... korzystaniu z kosmicznej toalety. Repertuar słownikowy rośnie wprost proporcjonalnie do zainteresowania dzieci danym zagadnieniem, a im bardziej jest ono ciekawe i zabawne, na dodatek podparte działaniem mtorycznym czy twórczym, tym więcej one zapamiętują i zaczynają stosować w przeróżnych kontekstach i sytuacjach. Czy właściwe jest więc stawianie ograniczeń dzieciom na podstawie przekonań dorosłych, którzy twierdzą, że na pewne tematy jest „za wcześnie”, a kilkulatki nie są w stanie ich ogarnąć swoim rozumem? Nic bardziej mylnego!

Programowanie i myślenie komputacyjne

No i przychodzi czas na ozoboty.

Programowanie tras ozobotów

Pierwsze doświadczenia dzieci z tymi małymi robotami są pełne zachwytu. Dzieci wydają się być niezwykle skoncentrowane na dostrzeganiu analogii między kodami barwnymi stosowanymi w pracy z ozobotem a ich rzeczywistym zachowaniem. Błyskawicznie zapamiętują układ barw potrzebnych do zaprogramowania sposobu poruszania się robota i próbują go przekładać na linie kreślone

na powierzchni. Warto towarzyszyć im w tym procesie zwracając uwagę na odpowiednią grubość kreślonej linii czy umiejętność wyznaczania lewej i prawej strony.

Myślenie komputacyjne rozwija się jednocześnie z rozwojem myślenia w ogóle, a w przypadku ozobotów sprzyja temu konieczność przekładania planowanego ruchu robota na formę ikoniczną (w tym przypadku na układ barw ścieżki poruszania się obiektu). Obserwacja i analiza zachowania robota w ruchu to doskonałe ćwiczenie spostrzegawczości i koncentracji uwagi. Gdy robot gwałtownie przyspiesza („turbodoładowanie”), jeden zawzięcie ściga drugiego, albo gdy dają sobie buziaka spotykając się na ścieżce, jest przy tym sporo emocji i okrzyków radości.

Poczucie sprawstwa i doświadczenie współpracy

Każdy z nas lubi doświadczać radości z efektów własnej aktywności. Im więcej włożymy w nie wysiłku, tym większe zadowolenie z końcowych rezultatów. Sytuacja dziecka nie jest ani odrobinę odmienna. I podobnie, jak w przypadku dorosłych, poczucie sprawstwa powoduje, że chcą wykorzystywać zdobytą wiedzę i umiejętności w praktyce, w innych sytuacjach i kontekstach znaczeniowych. W zabawie, która w rzeczywistości jest poważnym wyzwaniem poznawczym.

A jeśli w planowanych aktywnościach najmłodszy mają okazję do doświadczenia współpracy w parze lub małym zespole, do poszukiwania kompromisu, ustalania podziału ról w zadaniu i celebrowaniu sukcesu, rozwój umiejętności społecznych to wartość

dodana. Zaplanowany przez pedagoga i obserwowany z ogromną satysfakcją.

Endorfiny sprzyjają efektywnej edukacji. Dlaczego nie sięgać po nie częściej?

Odrobina dobrostanu dla ucznia i jego nauczyciela jest dzisiaj nie do przecenienia.

* * *

Pełna prezentacja projektu wraz z filmem dokumentującym pracę i reakcję dzieci na zachowania ozobotów dostępna jest pod linkiem <https://bit.ly/ozobotylem>. Serdecznie zapraszam do zapoznania się z prezentacją oraz do podjęcia próby wykorzystania schematu tego projektu w swojej pracy z przedszkolakami czy uczniami edukacji wczesnoszkolnej. Nietrudno sobie wyobrazić zastosowanie robotów-ozobotów w toku eksploracji tematyki zwierząt wiejskich czy egzotycznych, podejmując zagadnienie zwiastunów wiosny czy próbę porównywania liczebności zbiorów darów jesieni, w działaniach o charakterze matematycznym.

Techniczną stronę wykorzystania ozobotów w edukacji na każdym etapie edukacji można poznawać między innymi na warsztatach „Rozwijanie kompetencji cyfrowych na bazie robotów edukacyjnych Ozobot”, dostępnych w ofercie szkoleniowej RODN i IP „WOM” w Rybniku (oferta VII/9).

Zapraszamy!

Anna Krzyżanowska

– nauczyciel-konsultant RODN i IP „WOM” w Rybniku,
nauczyciel wychowania przedszkolnego

Dominika Mogielnicka

MIĘDZY PNIAMI SOSEN

Między pniami każdych dwóch sosen są drzwi prowadzące do nowego sposobu życia.

John Muir

Człowiek posiada zapisaną w genach chęć obcowania z naturą – zwierzętami i roślinami, a kontakty te wywołują w nas pozytywne reakcje psychofizyczne. Możemy nie zdawać sobie z tego sprawy, ale nierozzerwalny związek człowieka z przyrodą istnieje, podobnie jak wielotorowy wpływ terapii ogrodniczej na człowieka.

Brytyjscy naukowcy odkryli związek między kondycją umysłu i dobrostanem młodych ludzi a obecnością drzew w ich najbliższym otoczeniu. Środowisko naturalne, w którym wzrasta dziecko, jest ważnym czynnikiem wpływającym na jego rozwój poznawczy, umiejętność skupienia uwagi i zdrowie emocjonalne, nie tylko w danym momencie funkcjonowania, ale i w późniejszych wieku. To znaczące czynniki dla rozwoju dzieci, wychowujących się w nieustannie pędzącym i zmieniającym się świecie, dostarczającym nadmiernej ilości bodźców wzrokowych i słuchowych.

Ulegające ciągłym zmianom środowisko rozwoju stawia przed dziećmi i młodzieżą coraz to nowe wyzwania, którym nierzadko towarzyszą różnego rodzaju napięcia, stresy i frustracje. Efektem jest dramatyczne pogorszenie umiejętności skupienia i uważnego słuchania, kłopoty w relacjach, poczucie odosobnienia czy potrzeba akceptacji. Rozwój technologii może wychodzić naprzeciw tym potrzebom, o ile korzysta się z niej w sposób zbalansowany, gdy jej elementy wspierają, a nie dominują nad procesem poznawczym.

Bezpośredni kontakt z naturą nie jest antidotum na wszelkie niepokoje tego świata, ale może wpłynąć znacząco na umysł człowieka, zapewniając komfort fizyczny (udzielając schronienia przed upałami, hałasem, a nawet zanieczyszczeniem powietrza) oraz

wytchnienie dla emocji. Nawiązując do towarzyszących nam na każdym kroku technologii, trzeba też wyraźnie zaznaczyć, szczególnie w przypadku najmłodszych uczniów, że nie jest ona w stanie zapewnić pełnego procesu poznawczego.

Nawet doskonale opracowany cyfrowo materiał edukacyjny czy projekcja fotografii obiektu przyrodniczego na tablicy interaktywnej o znacznej rozdzielczości nie zastąpi wielozmysłowej eksploracji elementu natury. Sztuczne efekty, powiększenia obrazów, czy wirtualne wizyty w parkach narodowych całego świata, nie przybliżają do tajemnic przyrody. Przeciwnie – wydają się zacierać granice między tym, co żywe: człowiekiem, fauną i florą, a maszyną, która wieloaspektowe doświadczenia przekształca w obrazy.

Jako społeczeństwo coraz mniej czasu spędzamy w środowisku naturalnym, przez co tracimy pełnię dostępnych doświadczeń. Ograniczenia w obszarze stymulacji zmysłów, eksplorujących świat za pomocą wzroku i dotyku, smaku i węchu, wrażeń słuchowych czy równoważnych, ograniczają ścieżki poznawcze. Tymczasem optymalnym środowiskiem rozwoju dziecka jest uczenie się w działaniu, w środowisku gwarantującym swobodę aktywności, manipulacje kształtujące świadomość swojego ciała i rozwój funkcji logicznych. Znaczenie pojęcia ruchu w rozwoju dziecka jest więc kluczowe, a środowisko naturalne może dostarczyć wielu stymulatorów motorycznych.

Przebywanie na łonie przyrody pozwala na doznawanie jej różnorodności i inspiruje do podejmowania różnorodnych form ruchu. Bieganie po naturalnej, nierównej nawierzchni, omijanie czy wspinanie się na znajdujące się w otoczeniu naturalne obiekty, znakomicie rozwija ogólną motorykę dziecka i świadomość własnego ciała, a w konsekwencji – wzmacnia umiejętność planowania amotorycznego, funkcje koordynacyjne i poznawcze.

Edukacja w kontakcie z przyrodą służy powiązaniu wszystkich zmysłów dziecka, a jej doświadczanie pozwala na wieloaspektowe budowanie obrazu świata. Podejmowanie samodzielnej, niedyrektywnej organizacji przestrzeni zabawy kształtuje pomysłowość. Różnorodność darów natury odpowiada na sensoryczne potrzeby dziecka i jego ciekawość poznawczą. Dziecięce ucho, bez względu na jego umiejętności w zakresie koncentracji uwagi, potrafi dostrzec wiele odgłosów, takich jak: śpiew ptaków, szelest liści, wiejący wiatr między drzewami lub dźwięki padającego deszczu. Poprzez dotyk dłoni czy stóp, dziecko może doświadczać różnych faktur: szorstkości szyszek i kłujących igieł sosny, włochatych gąsienic, zimnej struktury kamienia czy ciepła i miękkości mchu. Najtrwalsza pamięć sensoryczna budowana jest na bodźcach węchowych, poprzez percepcję różnorodnych zapachów – dlaczego więc pozbawiać dziecko doświadczeń zapachu lasu po opadach deszczu, zapachu zerwanych właśnie poziomek, lawendy czy ziół?

Dlaczego czujemy się bardziej komfortowo zatrzymując dzieci w zamkniętych pomieszczeniach, nawet jeśli są to sale zabaw, a niepokojąca staje się myśl, że mogłoby spędzić trochę czasu na zabawie w lesie? Obawiamy się niebezpieczeństw ze strony przyrody, bazując na nieznanym świecie roślin

i być może negatywnych doświadczeń ze strony zwierząt (zwłaszcza owadów). Brak pozytywnych doświadczeń i więzi z naturą budowaną w dzieciństwie, sprawia, że staje się ona dla nas czymś obcym lub co najmniej obojętnym.

Przybywając bezpośrednio z naturą, dziecko doświadcza świata z pełną intensywnością, przeżywa przygody i wyzwania tworzące najbardziej wyjątkowe wspomnienia z dzieciństwa – zbaczając z utartych ścieżek, znajdując nowe, nieodkryte miejsca, wydeptując swoje bazy w polach i na obrzeżach lasu, wspinając się na drzewo, wisząc głową w dół czy doszukując się kształtu w obłokach.

Dzięki tego rodzaju doświadczeniom dzieci poznają zakres swoich możliwości, naturalnie uczą się odpowiedzialnych zachowań eliminując ewentualne ryzyko. W toku aktywności zorganizowanych i zabaw niedyrektywnych uczą się korzystać ze swoich naturalnych wewnętrznych zasobów, a potencjał płynący z natury pomaga im w radzeniu sobie ze stresem i długotrwałym napięciem emocjonalnym. Kreowanie optymalnego dla rozwoju środowiska jest dużą odpowiedzialnością dorosłych, w tym

nauczycieli przedszkola czy szkoły. Bez wątpienia to, czego doświadczają na co dzień, a czego początkiem jest stymulujące otoczenie, ma niebagatelny wpływ na ich dalsze życie.

Z moimi podopiecznymi, wychowankami przedszkola, staram się realizować liczne aktywności w otoczeniu przyrody, angażując ich zmysły i budując uważność na otoczenie i siebie samych.

Bycie uważnym oznacza zwrócenie szczególnej uwagi na swoje myśli i uczucia.

Jon Kabat – Zinn

Chciałabym podzielić się kilkoma propozycjami prostych ćwiczeń otwierających dzieci na eksplorację otoczenia:

„Spacer ślimaka”

Wyciągnij jedną rękę przed siebie i rozsuń palce. Palcem wskazującym drugiej ręki przesuwaj po bokach palców rozpostartej dłoni. Weź wdech wraz z przesuwaniem palca wskazującego do góry. Wstrzymaj oddech na sekundę. Zrób wydech wraz z przesuwaniem palca wskazującego w dół. Powtarzamy tę czynność dla każdego palca.

„Poszukiwacze skarbów”

Przygotuj zestaw kamieni tak, aby każda osoba miała swój kamyk. Kamienie powinny być na tyle różnorodne, by można było odróżnić je od siebie. Dzieci siadają w kole, losują kamienie i eksplorują je dokładnie przez kilkadziesiąt sekund. Zapamiętują ich fakturę, kolor, zapach, kształt itp. Następnie kamienie wrzucamy do worka, mieszamy i pozwalamy dzieciom wylosować jeden z nich. Dzieci podają sobie kamienie zgodnie z ruchem wskazówek zegara tak długo, aż każdy znajdzie swój badany okaz. Dziecko, które znalazło swój kamień kładzie go przed sobą i dalej uczestniczy w podawaniu kamieni kolegów/koleżanek.

„Ile dźwięków?”

Dzieci siadają w kole. Mają zamknięte/przewiązane oczy. Starają się skoncentrować na tym co słyszą, a czego nie widzą. Następnie wydobywamy dźwięk głośny/słyszalny/jednoznaczny poprzez np. uderzenie dwóch kamieni o siebie, zapukanie w drzewo. Dzieci powinny dokładnie nasłuchiwać i liczyć, ile dźwięków usłyszały. Młodsze dzieci zamiast przeliczać odgłosy, podnoszą rękę, gdy usłyszą nazwany przez prowadzącego dźwięk.

Gdy to ćwiczenie jest niemożliwe do zrealizowania z całą grupą, wybieramy po kolei dzieci chętne do tej percepcyjnej zabawy słuchowej.

„Kto ma to, co ja?”

Przygotuj tyle przedmiotów ilu jest uczestników. Przedmioty powinny być podzielone na tyle kategorii, na ile grup chcemy podzielić uczestników, oraz na tyle małe, by mieścił się w dłoni. Dzieci ustawiają się w kole, zamykają oczy i wyciągają ręce do tyłu. Każdemu dziecku wkładamy do ręki jeden z przedmiotów i prosimy, by go dokładnie zbadały dotykiem, ale bez kontroli wzroku. Jedno z dzieci próbuje opisać przedmiot, który trzyma w dłoni. Jeśli inni uznają, że posiadają w dłoni taki sam przedmiot, wchodzą do środka (ukrywając go w dłoni!) tworząc małe koło. Pokazują sobie swoje skarby. Osoby trzymające ten sam przedmiot tworzą grupę, a te, które trzymają inny przedmiot wracają do dużego koła. Zabawa się powtarza, aż do momentu utworzenia wszystkich małych grup.

Dominika Mogielnicka

– nauczyciel wychowania przedszkolnego, oligofrenopedagog, Przedszkole z Oddziałami Specjalnymi i z Oddziałami Integracyjnymi nr 48 w Zabrze

Urszula Warczok, Alojzy Zimończyk

DROGA DO NIEPODLEGŁEJ...

Taką nazwą określono rozpoczęte w roku 2018 główne przedsięwzięcie naszego Ośrodka, rozpoczynające obchody setnej rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości.

Jednak biorąc pod uwagę sytuację Górnego Śląska po I wojnie światowej, kiedy w latach 1919–1921 ważyła się sprawa jego przynależności państwowej, nasza uwaga została skierowana na działający tam polski ruch narodowy, a w konsekwencji **wybuch, przebieg i skutki trzech powstań w ich setną rocznicę.**

Nasze działania były adresowane przede wszystkim do nauczycieli historii, edukacji regionalnej wszystkich typów szkół oraz tych, którzy są zainteresowani tą tematyką. Celem było wzbogacenie, a jednocześnie uaktualnienie ich warsztatu pracy o najnowszą wiedzę związaną z tymi wydarzeniami na Śląsku.

Droga do Niepodległej objęła cykl czterech konferencji, które miały miejsce w latach 2018–2021. Zamiarem organizatorów było więc nie tylko uczczenie 100-lecia Odrodzenia Polski po I wojnie światowej, ale przede wszystkim **ukazanie sytuacji i wydarzeń mających miejsce na Górnym Śląsku, które doprowadziły do ostatecznego przyłączenia do Polski.**

Stąd tematyka poszczególnych konferencji:

1. Kształtowanie terytorium i granic Śląska – do Traktatu Wersalskiego.

- Górny Śląsk odczarowany. Literatura śląska ostatniego wieku
- Nie tylko Górny Śląsk. O przestrzeni Śląska w dawnych wiekach.
- Mapy topograficzne Górnego Śląska z XVIII i XIX wieku jako materiał dydaktyczny,
- Autonomia Śląska w okresie II Rzeczypospolitej – geneza, główne założenia, funkcjonowanie

2. Stulecie Pierwszego Powstania Śląskiego – Rok 1919. Budowa nowej powstańczej tożsamości na Górnym Śląsku.

- Ludność Rybnika i okolic wobec polskich dążeń niepodległościowych na Górnym Śląsku w 1919 roku.
- Niejasna historia. Wokół biografii Alfonsa Zgrzebnioka.
- Dokumentacja Związku Bojowników o Wolność i Demokrację jako źródło wiedzy o losach powstańców śląskich.
- Pod tym znakiem zwyciężali. Przegląd sztandarów powstańców śląskich z lat 1919–1921.
- Stosunki polsko-żydowskie w okresie powstań śląskich na przykładzie rodziny Haase z Rybnika.
- Rybnik w okresie 1919–1922 w świetle wybranych tytułów prasowych.
- Zmaganie z wojenną traumą, wolnością i godnością. Rok 1919 na Górnym Śląsku.

3. Stulecie Drugiego Powstania Śląskiego – losy ruchu powstańczego na Górnym Śląsku z perspektywy 2020 roku.

- Sytuacja polityczna na Górnym Śląsku latem 1920 roku w ocenie dyplomatów mocarstw europejskich.
- Początek drogi do górnośląskiego plebiscytu (październik 1918 – luty 1920)
- Plebiscyt którego nie było. Droga do podziału Śląska Cieszyńskiego.
- „Jesteśmy tu tylko po to, aby utrzymać porządek” – obecność militarna Ententy na Górnym Śląsku 1920–1922
- Postawy proniemieckie w okresie plebiscytowym na terenie powiatu rybnickiego w świetle raportów wywiadowczych ze zbiorów Muzeum im. o. Emila Drobrego w Rybniku.

Ostatnia, czwarta konferencja kończąca cykl **Droga do Niepodległej** miała miejsce 28 września 2021 roku i nosiła tytuł: **Powstańczy Czyn i Pamięć – w stulecie III Powstania Śląskiego.** Obejmowała następującą tematykę:

- Zachwycające historie. Kilka myśli z powstaniami śląskimi i edukacją w tle.

- Działalność społeczna rybnickich kobiet w Związku Towarzystw Polek.
- Polegli w powstaniach śląskich.
- Pomniki powstańcze w okręgu rybnickim i ich losy.
- Jak podzielić Górny Śląsk? Geometria polityczna Aristide’a Brianda w 1921 roku.

Przebieg tegorocznej konferencji dodatkowo uświetniły występy 4 recytatorów nagrodzonych w **Wojewódzkim Konkursie Recytatorskim „Śląskie krajobrazy”**, występ uczennicy Anny Laskowskiej-zdobywczyni **Grand Prix w Konkursie „Pieśni Powstańcze”** z okazji 100. Rocznicy III Powstania Śląskiego oraz wystawa prac z konkursu plastycznego **„Powstania Śląskie i ich uczestnicy”**, którego organizatorem był NSZZ „Solidarność” Pracowników Oświaty w Rybniku.

Podsumowania i zakończenia cyklu konferencji **Drogi do Niepodległej** dokonał dr Bogdan Kloch – dyrektor Muzeum w Rybniku.

Jako pomysłodawcy i organizatorzy możemy stwierdzić, że nasz zamiar uczczenia w ten sposób 100-lecia Odrodzenia Polski ze szczególnym uwzględnieniem wydarzeń, które miały miejsce na

Śląsku po odzyskaniu przez Polskę niepodległości spełnił nasze oczekiwania. Potwierdzeniem tego może być między innymi, liczny udział nauczycieli w konferencjach. Część z nich uczestniczyła we wszystkich konferencjach. Tematyka poszczególnych konferencji, a szczególnie poruszane w ich trakcie zagadnienia, dotyczące sytuacji i wydarzeń na Śląsku z uwzględnieniem ziemi rybnicko-wodzisławskiej w latach 1918–1921 wzbogaciła i zaktualizowała wiedzę uczestników na ten temat.

Każda z konferencji organizowana była we współpracy z Muzeum w Rybniku. Prelegenci to pracownicy naukowcy Uniwersytetu Śląskiego, Uniwersytetu Opolskiego, Biblioteki Śląskiej w Katowicach, Instytutu Śląskiego w Opolu, Archiwum Wojewódzkiego, Muzeum w Chorzowie i Muzeum w Rybniku.

Każdy z uczestników konferencji otrzymywał bogaty materiał, który może wykorzystać w swojej pracy dydaktyczno-wychowawczej. Były to między innymi opracowane przez IPN w Katowicach: infografiki dotyczące poszczególnych powstań oraz plebiscytu, broszury zatytułowane **„Powstańcy śląscy”** opracowane w ramach serii **„Patroni naszych ulic”** oraz plakaty przywódców powstań śląskich z krótką biografią.

Ponadto pracownicy naszej biblioteki na każdą z konferencji przygotowywali aktualną bibliografię na dany temat, która była zamieszczana na stronie internetowej naszego Ośrodka.

Również na tej stronie (www.wom.edu.pl) w zakładkach: **STULECIE POWSTAŃ ŚLĄSKICH 1919–1920–1921**, Powstania Śląskie są zamieszczone materiały pokonferencyjne.

dr Urszula Warczak, mgr Alojzy Zimończyk

– nauczyciele-konsultanci RODN i IP „WOM” w Rybniku

Gabriela Kozaczko

METODA STORYTELLING w międzynarodowym projekcie *Power*, czyli *Once Upon a Time in Transylvania*

Metoda storytellingu coraz częściej stosowana jest w szkołach. Polega przecież na opowiadaniu historii, interakcjach pomiędzy członkami zespołu i wymianie doświadczeń, dlatego społeczność szkolna sprzyja stosowaniu tej właśnie metody.

Grupa młodzieży ze Społecznej Szkoły Podstawowej z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Jerzego Kukuczki w Rybniku zrealizowała międzynarodowy projekt „Ponadnarodowa mobilność uczniów” pod tytułem „Opowieści po dwóch stronach Karpat”.

Naszym partnerem była szkoła w rumuńskim Braşowie – mieście leżącym w sercu Siedmiogrodu, czyli Transylwanii. Region, z której pochodził nasz elekcyjny władca, Stefan Batory, region znany przede wszystkim z filmów o Drakuli.

Wielokulturowość, atrakcyjność przyrodnicza i historyczna zdecydowały w wyborze miejsca. W założeniu projektowym uczniowie mieli podnieść kompetencje językowe (językiem komunikacyjnym był język angielski), osobiste (każdy uczestnik wyznaczał sobie cel do realizacji), cyfrowe (efektami były m.in. filmy i zdjęcia). Metodą edukacyjną był storytelling.

Po zakończonym naborze rozpoczęły się warsztaty przygotowawcze i choć trwały już wakacje, uczniowie chętnie w nich uczestniczyli, zdobywając wiedzę o kulturze, historii, geografii Rumunii, wyszukując informacje o szkole partnerskiej, przygotowując ciekawostki o Polsce dotyczące zabytków, położenia, kuchni, muzyki i atrakcji przyrodniczych naszego kraju oraz legend.

Każda grupa przygotowała inny sposób prezentacji – począwszy od opowieści, przez komiks, kończąc na dramie.

Tak przygotowani uczniowie wyruszyli w stronę Braszowa: autobusem do Pyrzowic, potem samolotem do Warszawy, kolejnym do Bukaresztu i autobusem do Braszowa. Tydzień spędzony na miejscu to: wspólne z grupą rumuńską zwiedzanie Braszowa, wycieczka do Branu – zamku uznanego za siedzibę Drakuli (choć prawda jest zupełnie inna), część badawcza projektu – wywiady z turystami i mieszkańcami Branu, służące zebraniu opowieści z różnych części kraju. Uczniowie świetnie sprawdzili się w roli dziennikarzy, zarażając swoją energią młodzież rumuńską, dla której nowością była taka forma pracy. I wreszcie nastąpiły dni projektowe. Najpierw uczniowie wymienili się opowieściami: legendami z dwóch stron Karpat. Sposoby opowiadania były różne. Uczniowie z Polski podzieleni na grupy zaprezentowali komiks, dramę, opowiadanie i film. Przedstawili legendę o Lechu, Czechu i Rusie, Piaście Kołodziej, Skarbku, smoku wawelskim oraz o Warsie i Sawie. W zamian usłyszeli dość mroczne rumuńskie historie. Później nastąpił czas pracy twórczej. Podzieleni na grupy polsko-rumuńskie weszli w role: producentów filmowych, grafików i pisarzy. Stworzyli swoje własne historie inspirowane zasłyszonymi – swoisty mix polsko-rumuński. Efekt to film, komiks i minnowela.

Ostatniego dnia grupy zaprezentowały efekty pracy, potwierdzając, że kreatywność, umiejętność wykorzystania zdobytych informacji, praca w grupach z użyciem języka angielskiego nie jest niczym trudnym. Wszyscy odnieśli wrażenie, że metoda projektu daje niezwykle rezultaty.

Podsumowaniem było wykonanie „muralu”, będącego graficznym zapisem wszystkich zdobytych podczas projektu wiadomości i umiejętności. Był

to dobry moment na wymianę numerów telefonów i adresów mailowych.

Wprawa, zwłaszcza w czasie pandemii, wymagała sporo zaangażowania, ale wszyscy przyznali, że było warto.

mgr Gabriela Kozaczko

– nauczyciel j. polskiego, historii, edukacji regionalnej
Społecznej Szkoły Podstawowej z Oddziałami
Dwujęzycznymi im. Jerzego Kukuczki w Rybniku

Anna Urbasik

SCENARIUSZE LEKCJI CYKL TEMATYCZNY: Góry – dar natury

CELE OGÓLNE:

- Poznawanie charakterystycznych cech krajobrazu górskiego.
- Poznawanie i rozumienie nowych terminów związanych z górami przez dzieci.
- Podejmowanie działalności twórczej, posługiwanie się środkami wyrazu plastycznego.
- Poznanie kultury i folkloru górskiego.
- Przestrzeganie zasad bezpiecznego poruszania się w górach.

CELE OPERACYJNE

Dziecko potrafi:

- Wskazać na mapie góry w Polsce.
- Uważnie słuchać tekstu czytanego przez nauczyciela, wyciągać z niego wnioski i informacje.

CYKL ZAJĘĆ DLA DZIECI

Góry - dar natury

Cele ogólne:

- Poznawanie charakterystycznych cech krajobrazu górskiego.
- Poznawanie i rozumienie nowych terminów związanych z górami przez dzieci.
- Podejmowanie działalności twórczej, posługiwanie się środkami wyrazu plastycznego.
- Poznanie kultury i folkloru górskiego.

Made with PosterMyWalls.com

- Rozpoznać na zdjęciach pasma i szczyty górskie w Polsce.
- Opisać charakterystyczne elementy przyrodnicze na szczytach gór.
- Rozpoznać kozicę i świstaka.
- Wyszukiwać informacje w internecie.
- Opowiedzieć wysłuchaną legendę.

GRUPA DOCELOWA:

Dzieci w wieku przedszkolnym.

TREŚCI PODSTAWY PROGRAMOWEJ:

I. Fizyczny obszar rozwoju dziecka

Dziecko przygotowane do podjęcia nauki w szkole: uczestniczy w zabawach ruchowych, w tym rytmicznych, muzycznych, naśladowczych, z przyborami lub bez nich; wykonuje różne formy ruchu: bieżne, skoczne, z czworakowaniem, rzutne.

II. Społeczny obszar rozwoju dziecka

Dziecko przygotowane do podjęcia nauki w szkole: nazywa i rozpoznaje wartości związane z umiejętnościami i zachowaniami społecznymi, np. szacunek do dzieci i dorosłych, szacunek do ojczyzny, życzliwość okazywana dzieciom i dorosłym – obowiązkowość, przyjaźń, radość;

III. Poznawczy obszar rozwoju dziecka

Dziecko przygotowane do podjęcia nauki w szkole: posługuje się pojęciami dotyczącymi zjawisk przyrodniczych, np. tęcza, deszcz, burza, opadanie liści z drzew, sezonowa wędrówka ptaków, kwitnienie drzew, zamarzanie wody, dotyczącymi życia zwierząt, roślin, ludzi w środowisku przyrodniczym, korzystania z dóbr przyrody, np. grzybów, owoców, ziół; podejmuje samodzielną aktywność poznawczą np. oglądanie książek, zagospodarowywanie przestrzeni własnymi pomysłami konstrukcyjnymi, korzystanie z nowoczesnej technologii itd.

METODY:

- Podające: pogadanka, wyjaśnienie.
- Eksponująca: pokaz.
- Programowana: z użyciem komputera.
- Praktyczna: ćwiczenia przedmiotowe.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

– laptop/tablet, ręczniki, mapa fizyczna Polski (ilustracja), rolki po papierze toaletowym, kolorowy papier, nożyczki, klej, włóczka, emblematy

uśmiechniętego i smutnego słonka, wata, buźki z emocjami, puzzle, skakanka, zagadki, flashcards, ilustracje z załączników.

Narzędzia ICT:

– tablet/laptop/tablica interaktywna, YouTube, LearningApps, WordWall, PuzzleFactory.

PRZEBIEG ZAJĘĆ / AKTYWNOŚCI

PONIEDZIAŁEK

Temat: Pokaż mi, jak powstają góry!

1. Powitanie

Dzieci siedzą. Prowadzący podaje kolejne hasła, a dzieci których dotyczy kryterium, wstają (można przy tym wykonać zabawne ukłony czy gesty pozdrowienia wobec grupy), np. „Witam wszystkich, którzy: noszą okulary, mają coś niebieskiego na sobie, lubią chodzić do przedszkola, mają brata”.

2. Zagadka tematyczna

*Są wysokie, skaliste,
pokryte lasami.*

*Poznać je możemy
wędrując szlakami.*

3. Jak powstają góry? – film edukacyjny oraz eksperyment: <https://youtu.be/8cWyepvq5iY>

Jak powstają góry – wykonanie eksperymentu z ręczników: <https://youtu.be/ioqGcV1rS1g>

4. „Górska wspinaczka” – zabawa ruchowa

Dzieci maszerują w rytm muzyki, na przerwę w muzyce naśladują ruchem wspinanie się na skały, po linie, skakanie po głazach następnie opuszczają się w dół.

5. Góry na mapie Polskie – praca z mapą

Mapa Polski: oglądanie mapy, zwrócenie uwagi na kolory (zielony – niziny, żółty – wyżyny, czerwony – góry, niebieski – rzeki, jeziora, morza); wskazywanie większych miast, stolicy i swojej miejscowości na mapie. Wskazanie na mapie gór. Podanie nazw wybranych gór. Dzieci mogą czytać wybrane nazwy. **Załącznik 1.** Interaktywna mapa Polski: <https://www.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=9b30bb306e53464fac3c758e7ae0d0ad>

6. Mapa Polski – puzzle: <https://puzzlefactory.pl/en/puzzle/play/landscapes/173960-map-of-poland>

7. „Wspinaczka górską” – zabawa ruchowa

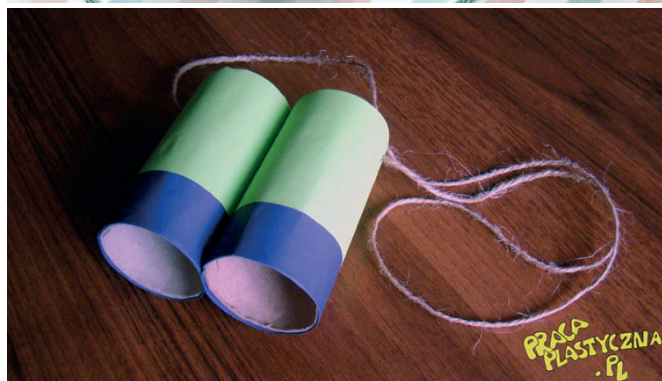
Dzieci naśladują ruchy nauczyciela, mówiącego również w tym czasie: „wspinamy się wysoko (kolana

unosimy wysoko w górę)”, „idziemy ciężko pod górę”, „zbiegamy z górki na pazurki”, „oddychamy czystym powietrzem”, „oglądamy piękne widoki przez lornetkę

8. **Polskie góry – film:** <https://youtu.be/ZLR0B6O6cmc>

Rozmowa z dziećmi nt. filmu.

9. **Praca plastyczna z rolek „Lornetka”:** <https://endo.pl/blog/project/lornetka-malego-od-krywcy/>

10. **Ewaluacja: Podobało mi się, nie podobało mi się**
Sala podzielona jest na 2 części. Jedna część oznaczona jest emblematem uśmiechniętego słoneczka, druga smutnego. Dzieci stoją na środku sali. Przechodzą na wybraną stronę sali, która określa ich stan po zajęciach.

WTOREK

Temat: Wspinamy się na szczyty.

1. Powitanie

Dzieci siedzą. Prowadzący podaje kolejne hasła, a dzieci których dotyczy kryterium, wstają (można przy tym wykonać zabawne ukłony czy gesty pozdrowienia wobec grupy), np. „Witam wszystkich, którzy: mają coś żółtego na sobie, lubią chodzić do przedszkola, mają siostrę”.

2. **Wycieczka w góry (1973) – seria: „Przygody Bolka i Lolka”:** <https://youtu.be/Qv0VGg90b-8>
Rozmowa z dziećmi nt. przygód bohaterów bajki.

3. **Szlaki górskie – co oznaczają i jak wyglądają?:**
https://pl.wikipedia.org/wiki/Szlak_turystyczny
Załącznik 2. Szlaki górskie

4. **„Przejdź po szlaku” – zabawa ruchowa**
Na sali przygotowujemy tor przeszkód – koca rozwieszono na wysokości, krzeseł, zabawek. Pozwalamy dzieciom po kolei przejść przez ten górski szlak z przeszkodami. Modyfikujemy szlak, dodajemy trudniejsze elementy.

5. Szczyty gór w Polsce

Nauczyciel wykorzystując galerię zdjęć z zasobów multimedialnych, pokazuje dzieciom zdjęcia najwyższych szczytów gór w Polsce: <https://mynaszlaku.pl/korona-gor-polski-co-to-jest-jak-zdobyc-lista-szczytow-mapa/>

Załącznik 3. Szczyt za szczytem

6. **Panorama z Rysów:** <https://youtu.be/iswNPTdGofU>

7. **Góry w śniegu – praca plastyczna**

8. Ewaluacja – buźki

Rysujemy na tablicy trzy buźki zadowoloną, obojętą i smutną, a następnie prosimy dzieci o to, aby postawili swój znaczek przy buzi odpowiadającej stopniowi swojego zadowolenia z zajęć lub ustawili się przy wybranej buzi, lub nakleili żółtą karteczkę.

ŚRODA

Temat: Rośliny i zwierzęta gór.

1. Powitanie

Dzieci siedzą. Prowadzący podaje kolejne hasła, a dzieci których dotyczy kryterium, wstają (można przy tym wykonać zabawne ukłony czy gesty pozdrowienia wobec grupy), np. „Witam wszystkich,

którzy: mają coś zielonego na sobie, lubią chodzić po górach, mają psa”.

2. Układ roślinności w Tatrach

Pogadanka z dziećmi. Pokaz ilustracji.

Nauczyciel omawia z dziećmi zmiany, jakie zachodzą na poszczególnych wysokościach. Nauczyciel nazywa piętra roślinne, tłumaczy wpływ temperatury na występowanie drzew iglastych, kosodrzewiny i łąk górskich aż do nagich skał itp.

Załącznik 4. Układ roślinności w Tatrach

3. Tatry – piętra roślinności – Wordwall: <https://wordwall.net/pl/resource/8778322>

4. Roślinne memory

Nauczyciel prezentuje dzieciom kwiaty rosnące w Tatrach. Dzieci próbują zapamiętać wybrane nazwy. <https://www.tatry-przewodnik.com.pl/blog/?kwiaty-tatry>; <https://tourtheworldpl.blogspot.com/2020/08/rosliny-w-tatrach.html>

Roślinne memory: <https://learningapps.org/display?v=poxn7m0q521>

5. „Na górskim szlaku” – zabawa ruchowa z wykorzystaniem lornetek

Prosimy dzieci, aby wyobrazili sobie, że są na górskim szlaku. Zabierają lornetkę (praca plastyczna z poprzednich zajęć) i udają, że obserwują krajobraz. Na hasło „Widzę coś...” dzieci dopytują co takiego. Nauczycielka odpowiada, a dzieci za pomocą ruchu wypatrują to, co zauważyła nauczycielka, np.: „Widzę pasące się owce”, „Widzę piękne słońeczko”, „Widzę górali na górskiej polanie” itd. Dodatkowo można na sali rozmieścić obrazki tego, o czym mówi nauczyciel.

6. Zwierzęta w górach – zagadki: <https://learningapps.org/display?v=p1sasdnyk21>

Nauczyciel prosi dzieci, aby zapamiętały dwa gatunki zwierząt, które można spotkać w Karpatach, a dokładnie w Tatrach: kozice i świstaki. Korzystając z internetu, dzieci samodzielnie lub wraz z nauczycielem oglądają zdjęcia tych zwierząt. Następnie szukają informacji na temat trybu ich życia.

Kozice: <https://www.youtube.com/watch?v=r4qr0UTtTo0>

Świstak: <https://youtu.be/XXZQ8tZeZF4>

7. Zwierzęta w górach – zabawa ruchowa

Dzieci maszerują po sali, w tle włączona muzyka. Nauczyciel na chwilę zatrzymuje muzykę i wypowiada jakiś gatunek zwierzęcia, jeśli to jest to gatunek, który występuje w polskich górach, dzieci mają za

zadanie naśladować to zwierzę, jeśli jest to inny gatunek, np. słoń – dzieci stoją w bezruchu (reakcję na inny gatunek można ustalić z grupą).

8. Ewaluacja – termometr

Rysujemy na tablicy termometr i prosimy dzieci, aby narysowały swój znak lub przykleiły w odpowiednim miejscu – wysoka temperatura oznacza zadowolenie.

CZWARTEK

Temat: Plecak człowieka gór. W schronisku na Stożku

1. Powitanie

Dzieci siedzą. Prowadzący podaje kolejne hasła, a dzieci których dotyczy kryterium, wstają (można przy tym wykonać zabawne ukłony czy gesty pozdrowienia wobec grupy), np. „Witam wszystkich, którzy: mają coś białego na sobie, lubią kakao, mają chomika”.

2. Piosenka o górskiej wędrowce: <https://youtu.be/XRCIk05W7IM>

Wybierając się na wakacyjną wędrowkę po górach, należy być odpowiednio do niej przygotowanym.

3. Co należy spakować na górską wędrowkę?

Zbieramy dzieci w kręgu, pośrodku kładziemy plecak wypełniony różnymi rzeczami niezbędnymi w górach (+ kilka niepotrzebnych gadżetów). Proponujemy, by każde z dzieci po kolei podchodziło do plecaka i wyjmowało po jednej rzeczy – razem możemy odpowiadać, czy warto to zabrać ze sobą w góry, czy też nie.

4. Górską wędrowką – zabawa ruchowa

Kto chce wędrować po górach musi być silny i zdrowy. Aby w góry wybrać się trzeba mieć dobrą kondycję, należą rozgrzać swoje mięśnie. W tym celu należy wykonać (np.):

- 5 przysiadów,
- 5 skłonów,
- 5 podskoków na prawej nodze...

5. Z wizytą w schronisku – Stożek

Beskidy to jedne z najmłodszych gór w Polsce, choć nie należą do najwyższych – ich średnia wysokość to około 1300 m n.p.m., czyli niezbyt wysoko.

Jednym ze szczytów Beskidów jest Stożek Wielki: <https://youtu.be/bvje4uSqPNQ>

6. I Love The Mountains – nauka podstawowych słówek na podstawie piosenki: <https://youtu.be/mmjbfF3A30eQ>

Zabawy z flashcards:

- Pokazujemy dzieciom karty i prosimy o nazwanie rzeczy znajdujących się na obrazkach. Rozkładamy karty na podłodze i prosimy dzieci o zamknięcie oczu, w tym czasie zabieramy jedną/ kilka kart lub odwracamy je obrazkiem do dołu. Dzieci otwierają oczy i mówią, czego brakuje.
- Na podłodze rozkładamy karty obrazkowe, dzieci siedzą wokół nich w kręgu. Wręczamy kilku osobom paczki na muchy, pozostałe dzieci (bez paczek) po kolei wymieniają słowa, a zadaniem osób z paczką jest, jak najszybsze pacnięcie odpowiedniego słowa. Następuje zmiana ról.

Załącznik 5. Flashcards

- 7. Na szlaku – kolorowanka lub pisanie po śladzie:**
<https://miastodzieci.pl/kolorowanki/wakacje-w-gorach/#>

Załącznik 6. Góry po śladzie**8. Ewaluacja**

Tworzymy linię na podłodze (np. ze skakanki). Po jednej jej stronie kładziemy karteczkę z napisem „tak” po drugiej „nie”. Następnie nauczyciel czyta stwierdzenia, a dzieci przechodzą na tę stronę, która im odpowiada.

PIĄTEK

Temat: Tatry i ich stolica – Zakopane.

1. Powitanie

Dzieci siedzą. Prowadzący podaje kolejne hasła, a dzieci których dotyczy kryterium, wstają (można przy tym wykonać zabawne ukłony czy gesty pozdrowienia wobec grupy), np. „Witam wszystkich, którzy: mają coś żółtego na sobie, lubią lody, mają kota”.

- 2. Legenda „Powstanie Podhala”:** <https://youtu.be/dawljPPwKxA> lub <https://soundcloud.com/paulina-maria-sk-odowska/legenda-o-podhalu>

Pytania do legendy, np.:

- Jakie postaci występują w legendzie?
- Co stworzył Bóg, a co Anioł?
- Jak udał się Aniołowi krajobraz?
- Dlaczego Bóg stworzył górali?
- Jacy są górale według legendy? Dlaczego muszą tacy być?

3. Zakopane – puzzle

Nauczyciel dzieli dzieci na 4 zespoły. Każdy zespół otrzymuje do ułożenia puzzle. Układanki to zdjęcia związane z Zakopanem.

Załącznik 7. Obrazki do puzzli:

1. zdjęcie – strój góralski
2. zdjęcie – kapela góralska
3. zdjęcie – Wielka Krokiew
4. zdjęcie – Krupówki

Nauczyciel rozmawia z uczniami na temat charakterystycznych atrakcji dla zimowej stolicy Polski przedstawionych na fotografiach/puzzlech.

- 4. Pięć najpiękniejszych miejsc w Tatrach:** <https://youtu.be/WvQpXKlePZc>

5. Strój góralski

Nauczyciel prezentuje dwie fotografie. Na jednej widać górala w tradycyjnym stroju. Na drugim zdjęciu stoi turysta z plecakiem. Nauczyciel prosi uczniów, aby opisali ustnie te zdjęcia i wykazali różnice w wyglądzie. Pyta, jak można nazwać ludzi przedstawionych na fotografiach.

Załącznik 8. Strój góralski: <https://www.polalech.pl/stroj-podhalanski-nauka-slowniczek-dzieci.htm>

6. „Ukryte kierpce” – zabawa ruchowa

Taniec zbójnicki – prezentacja: https://youtu.be/F_BDLYAfg7w

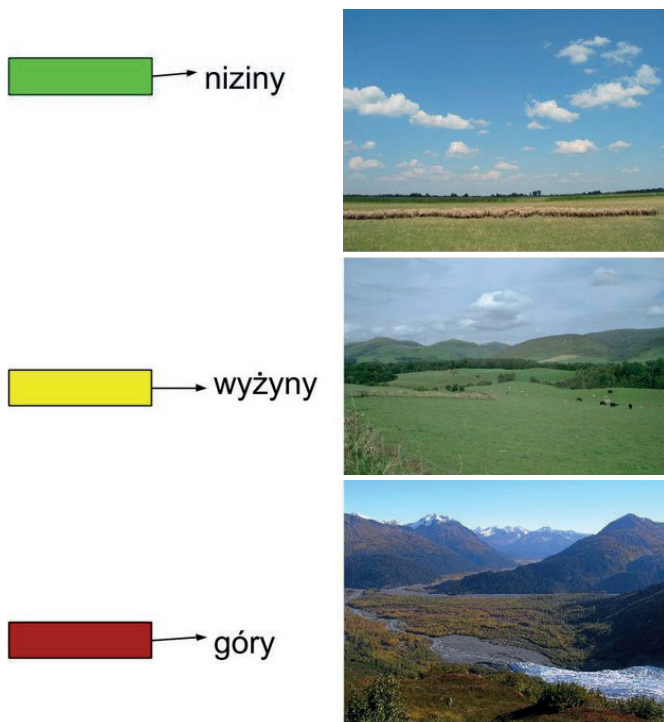
Dzieci poruszają się między krążkami rozrzuconymi na dywanie przy dźwiękach muzyki góralskiej. Na zatrzymanie w muzyce, każdy z uczestników zabawy ma za zadanie stanąć na krążku. Okrywamy krążki – kto ma kierpce – jest góralem i wygrywa (można wydrukować zdjęcie). Zabawę powtarzamy kilka razy.

7. Ewaluacja

Podsumowanie tygodniowych zajęć. Rozmowy swobodne z dziećmi.

Załącznik 1

Źródło: https://www.geografia24.eu/index.php?strona=120_mapa_polski.

Źródło: <https://zajecia3.jimdofree.com/klasa-iii-b/bloki-tema-tyczne/poznajemy-map%C4%99/>.

Załącznik 2

Przyjmuje się następujące znaczenie kolorów szlaków pieszych:

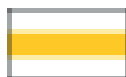
szlak główny jest zawsze oznaczony kolorem czerwonym

Szlak główny zwykle jest poprowadzony przez najbardziej spektakularne, a jednocześnie najciekawsze krajobrazowo i przyrodniczo miejsca danego regionu (w górach zwykle przez najwyższe kulminacje danego pasma).

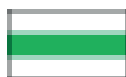
Kolorem czerwonym oznaczone bywają też inne szlaki biegnące w danym terenie niekoniecznie będące szlakiem głównym.

kolor niebieski wyznacza szlaki pokonujące duże odległości – dalekobieżne

żółtym znakuje się krótkie szlaki łącznikowe, czasami też dojściowe

zielony oznacza szlak doprowadzający do charakterystycznych miejsc

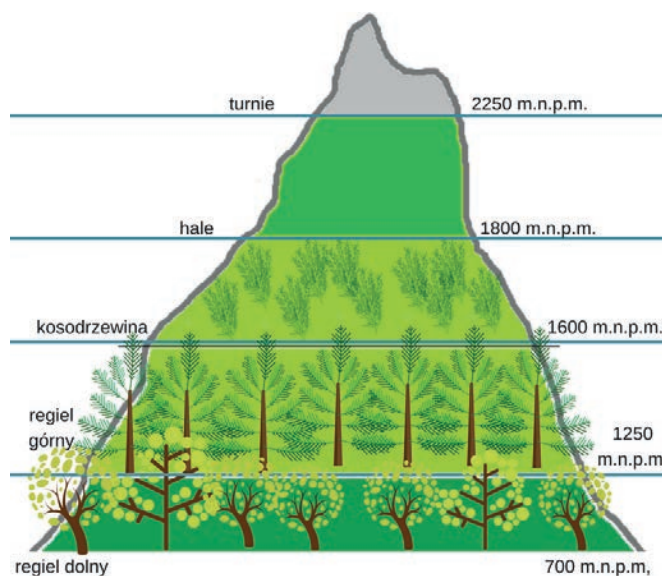
czarny wyznacza krótki szlak dojściowy.

Załącznik 3

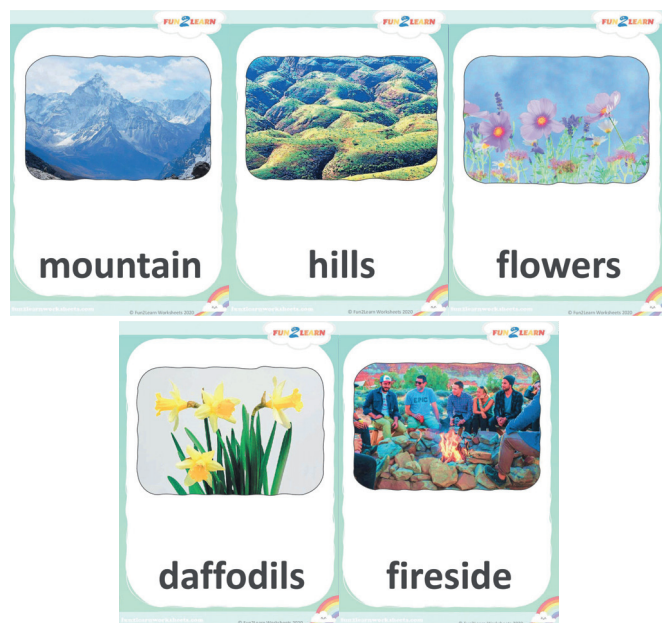
Źródło: Fot. Facebook – Szczyt za Szczytem

Załącznik 4

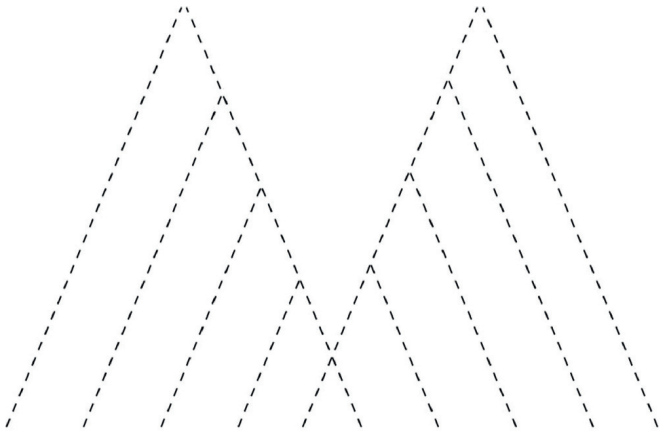

Źródło: <https://zakopane.com/2017/10/informacje-ogolne-tatry/>

Załącznik 5

Załącznik 6

Copyright www.myteachingstation.com

Early Childhood Educational Resources

Teaching Station

Źródło: <https://www.polskatradycja.pl/folklor/stroje-ludowe/gory/stroj-podhalanski.html>; <http://iventic.pl/wieczor-z-ka-pela-goralska/>; <https://zakopane.cos.pl/375/wielka-krokiew>.

Załącznik 8

Załącznik 7

Źródło: <http://www.pspbrzezniczna.net/pliki/konkurs/5%20Wedrowka%20piesza%20gorska.jpg>.

mgr Anna Urbasik

– nauczyciel Publicznego Przedszkola nr 17
im. Majki Jeżowskiej w Jastrzębiu-Zdroju

Anita Kulot

UMWELTSCHUTZ IST UNSERE AUFGABE Wie kann jeder von uns die Umwelt schützen?

Grupą docelową, dla której przygotowałam konspekt lekcji jest moja obecna klasa 6, która uczy się języka niemieckiego szósty rok. Klasa uczy się języka jako języka mniejszości narodowej, czyli w wymiarze trzech godzin tygodniowo.

Materiały do lekcji sporządziłam sama, opierając się na źródłach z sieci oraz podręczników. Tekst czytanki ułożyłam w języku o poziomie zbliżonym do poziomu grupy docelowej.

Podstawa programowa:

II. Kształcenie językowe

4. Kształcenie umiejętności porozumiewania się (słuchania, mówienia, czytania i pisania)

2) określa temat i główną myśl tekstu;

3) rozpoznaje w wypowiedzi prawdę lub fałsz;

5. Kształcenie umiejętności poprawnego mówienia i pisania zgodnego z zasadami poprawności językowej.

1) pisze poprawnie pod względem ortograficznym;

2) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, średnika.

IV. Tworzenie wypowiedzi.

1. Rozwijanie umiejętności wypowiadania się w różnych formach.

3) streszcza linearnie wypowiedź narracyjną;

4) operuje słownictwem z kręgów tematycznych: życie codzienne, szkoła, dom;

5) poprawnie akcentuje wyrazy i stosuje poprawną intonację w zdaniu;

3. Doskonalenie dykcji i operowania głosem.

5. Rozwijanie umiejętności tworzenia wypowiedzi pisemnych.

6. Wyrażanie własnych poglądów i opinii.

7. Tworzenie wypowiedzi pisemnych z uwzględnieniem estetyki tekstu i zasad jego organizacji.

Metody:

- gramatyczno-tłumaczeniowa
- audiolingwalna
- audiowizualne
- komunikacyjna
- oglądowa

Techniki:

- burza mózgów,
- mapa myśli i skojarzeń
- praca z tekstem
- dyskusja
- drama
- praca z piosenką
- praca metodą projektu (dodatkowe zadanie domowe dla chętnych)

Formy:

- grupowa
- parami
- indywidualna

Cele główne lekcji:

- rozwijanie kompetencji posługiwania się językiem niemieckim, w tym umiejętności gramatycznych, leksykalnych i fonetycznych,
- szerzenie wśród młodzieży świadomości zagrożeń wynikających z zanieczyszczenia środowiska,
- uświadomienie sposobów zapobiegania zanieczyszczeniu środowiska,
- rozwijanie gramatycznych, leksykalnych i fonetycznych umiejętności językowych w oparciu o słownictwo i zwroty z dziedziny „Umweltschutz”.

Cele szczegółowe lekcji:

- uczeń zna słownictwo dotyczące przyczyn i skutków zanieczyszczenia środowiska,
- uczeń potrafi utworzyć wypowiedź, na temat w jaki sposób chroni środowisko, budując zdania z nowymi zwrotami w czasie teraźniejszym,
- uczeń zna sposoby na ochronę środowiska każdego dnia; potrafi udzielić odpowiedzi na pytanie „Wie kannst du jeden Tag die Umwelt schützen;

- tworzy przy tym zdania z czasownikiem modalnym „können”,
- uczeń tworzy tryb rozkazujący z wyrażeniami dotyczącymi tematu „Umweltschutz”,
 - uczeń potrafi podzielić poznane zagadnienia na grupy: umweltschädlich i umweltfreundlich,
 - uczeń zna nazewnictwo odpadów w języku niemieckim aby móc je poprawnie posegregować.

1. Wprowadzenie

Nauczyciel prezentuje uczniom plakat przedstawiający breaking-news’a, który ma naprowadzić uczniów na temat lekcji. Uczniowie czytając nagłówki oraz sugerując się plakatem odgadują temat lekcji.
Załącznik nr 1. Breaking News.

2. Was ist die Umwelt?

Nauczyciel podaje uczniom niemieckie nazewnictwo dla rzeczowników:

środowisko – die Umwelt

ochrona środowiska – der Umweltschutz.

Nauczyciel prosi uczniów aby spojrzeli na słowo „Umwelt” i pomyśleli, co kryje się pod tym słowem, gdyby je podzielić na 2 części: um i Welt, sugerując dosłowne tłumaczenie czyli – świat wokół nas (die Welt um uns). Następnie nauczyciel prosi aby uczniowie uzupełnili wyrazy w przedstawionym diagramie. Po uzupełnieniu wyrazów, uczniowie otrzymują odpowiedź na pytanie „Was ist die Umwelt?”.

Załącznik nr 2 – Karta pracy z diagramem.

3. Prezentacja tekstu

Uczniowie czytają i tłumaczą tekst pt. „Probleme in der Umwelt”. Uczniowie otrzymują tekst wraz z tłumaczeniami nowego słownictwa.

Załącznik nr 3 – Tekst czytanki wraz z wypisanym słownictwem.

Załącznik nr 4 – link do czytanki z interaktywnym słownikiem: <https://view.genial.ly/604ce37dc507970d859f1b10/interactive-content-die-probleme-in-der-umwelt>.

4. Zadanie – Pytania do tekstu

Uczniowie odpowiadają na pytania do tekstu, nazywając w ten sposób najczęstsze przyczyny i skutki zanieczyszczania środowiska.

Załącznik nr 5 – Pytania do tekstu „Die Probleme in der Umwelt”.

5. Zadanie na utrwalanie nowych słówek i zwrotów
Nauczyciel prezentuje uczniom chmurę wyrazową, w której uczniowie mają podzielić zwroty, na czynności przyjazne i szkodliwe dla środowiska.

Załącznik nr 6 – link do chmury wyrazowej: <https://wordart.com/g28rew233dii/word-art-7>.

Załącznik nr 7 – karta pracy: Was ist umweltfreundlich, was ist umweltschädlich?

6. Zadanie na rozumienie ze słuchu

Nauczyciel prezentuje krótki film „Umfrage: Was tut ihr für die Umwelt ?” i prosi uczniów aby zanotowali krótko wypowiedzi młodzieży. Uczniowie notują i podają sposoby ochrony środowiska jakie stosuje niemiecka młodzież.

Załącznik nr 8 – link do filmu: <https://youtu.be/KW393br8-uE>.

7. Zadanie „Machst du was für den Umweltschutz?”

Uczniowie wysłuchali już co dla ochrony środowiska robi niemiecka młodzież. Otrzymują zadanie interaktywne, w którym mają pogrupować czynności na:

- ich schütze die Umwelt
- ich schütze die Umwelt nicht

Ćwiczenie ma pomóc uczniom stwierdzić co robią aby chronić środowisko, skłonić do przemyśleń jak oni podczas codziennych czynności szkodzą środowisku. Przy okazji tego ćwiczenia trenują budowę prostych zdań z nowym słownictwem, w czasie teraźniejszym.

Załącznik nr 9 – link do zadania interaktywnego: <https://wordwall.net/play/12607/529/793>.

8. Ćwiczenie umiejętności wypowiedzi ustnej na temat: „Was kannst du jeden Tag für den Umweltschutz tun?”

Po tym jak uczniowie potrafią już rozróżnić co służy a co szkodzi środowisku, nauczyciel zadaje uczniom pytanie (nauczyciel prezentuje pytanie na plakacie).

Załącznik nr 10 – plakat z pytaniem Przy okazji tego ćwiczenia uczniowie mogą poćwiczyć odmianę czasownika modalnego „können” oraz budowę zdań z czasownikiem modalnym i drugim czasownikiem w bezokoliczniku. Uczniowie układają zdania typu: „Ich kann den Wasserhahn beim Zähneputzen zudreheren”, posiłkując się poniższą tabelą czynności przyjaznych dla środowiska.

Załącznik nr 11 – plansza z czynnościami sprzyjającymi ochronie środowiska.

9. Zadanie praktycznego radzenia sobie z segregacją śmieci

Nauczyciel udostępnia uczniom kartę pracy „Mülltrennung”, na której uczniowie mają każdy rodzaj odpadów przydzielić do odpowiedniego kontenera. Ćwiczenie to pozwala poszerzyć zasób słownictwa oraz uczy właściwej segregacji śmieci.

Załącznik nr 12 – link do zadania: <https://www.liveworksheets.com/2-do701313cm>.

W przypadku zajęć stacjonarnych uczniowie wykonują zadanie z podziałem na 6 grup, segregują karteczki z nazwami i przyklejają je na przygotowane przez nauczyciela atrapy kontenerów.

10. Zadanie Umweltschutz – suchsel

Dla utrwalenia nowego słownictwa uczniowie otrzymują kartę pracy, w której mają odszukać jak najwięcej słów poznanych podczas przerabiania tematu Umweltschutz.

Załącznik nr 22 – Karta pracy Umweltschutz – suchsel.

11. Piosenka „Die Erde unser kostbarer Planet”

Uczniowie słuchają piosenki, próbują opowiedzieć o czym jest tekst, następnie otrzymują tekst piosenki i próbują śpiewać z nagraniem. Kolejnym krokiem jest uzupełnianie luk w tekście piosenki. Piosenka ma pełnić funkcję podsumowania tematu „Umweltschutz” i być pomocnym elementem w przyswajaniu słownictwa i zwrotów poznanych podczas omawiania tematu. Na kolejnych lekcjach będzie ona utrwalana przy okazji przerwy śródlekcyjnej, przy okazji przypominając o ważnym temacie jakim jest ochrona środowiska.

Załącznik nr 13 – link do piosenki: https://www.youtube.com/watch?v=jD43Katr6QY&list=RDjD43Katr6QY&start_radio=1.

Załącznik nr 14 – link do tekstu piosenki z interaktywnym tłumaczeniem słownictwa: <https://view.genial.ly/604f9b3fd5eff00d6ee54adf/presentation-die-erde-unser-kostbarer-planet-piosenka>.

Załącznik nr 15 – Tekst piosenki „Die Erde unser kostbarer Planet” wraz z wytłumaczonym słownictwem.

Załącznik nr 16 – Piosenka – tekst z lukami.

Załącznik nr 17 – link do interaktywnego tekstu z lukami: <https://www.liveworksheets.com/2-na711796bb>.

Załącznik nr 18 – linki do ćwiczenia – łączenie pomieszanych wersów piosenki: <https://www.liveworksheets.com/2-kq720351ds> – część 1 (1, 2 zwrot-

ka i refren); <https://www.liveworksheets.com/2-mi720453nb> – część 2 (3, 4 zwrotka).

12. Zadanie domowe

Na zakończenie tematu o ochronie środowiska uczniowie otrzymują tekst z pisemną wypowiedzią Maxa na temat: Was trägst du zum Umweltschutz bei? Ich zadaniem jest stworzyć podobną wypowiedź na ten temat, ale w odniesieniu do zwyczajów panujących w ich rodzinach.

Załącznik nr 19 – Zadanie domowe.

13. Praca dodatkowa

Dodatkową pracą jaką można zadać uczniom na kolejnej lekcji jest projektowa praca w formie plakatu, który ma propagować zachowania przyjazne dla środowiska. Nauczyciel przedstawia uczniom planszę z propozycjami zwrotów dotyczących „Umweltschutz” w trybie rozkazującym i przypomina zasadę tworzenia czasownika w trybie rozkazującym Imperativ. Uczniowie otrzymują krótkie zadanie interaktywne, które pomoże utrwalić wyrażenia w Imperativ. Plakat ma zawierać slogany w Imperativie.

Dla utrwalenia trybu rozkazującego proponuję również następujące zadanie:

Uczniowie dobierają się w pary i tworzą na podstawie podanego wzoru krótkie dialogi, które ćwiczą umiejętność tworzenia trybu rozkazującego. Jednocześnie utrwalają zwroty czynności sprzyjających ochronie środowiska, odgrywając scenki z kręgów tematycznych życia codziennego.

Załącznik nr 20 – Plansza ze zwrotami w trybie rozkazującym.

Załącznik nr 21 – Zadanie – scenki dialogowe w trybie rozkazującym.

Załączniki i pozostałe materiały dostępne na stronie: https://wom.edu.pl/?page_id=16240.

Anita Kulot

– nauczycielka języka niemieckiego w Szkole Podstawowej w Sierakowicach

Praca zdobyła I miejsce w wojewódzkim konkursie „Umweltschutz bei mir zu Hause”, zorganizowanym przez panią Marię Gołąbek – doradcę metodycznego w RODN i IP „WOM” w Rybniku.

Joanna Solich

ZAJĘCIA MUZYCZNE W EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ

Jestem nauczycielem edukacji wczesnoszkolnej od 7 lat. Wcześniej uczyłam muzyki w szkole podstawowej, prowadziłam również zajęcia rytmiczno-muzyczne w przedszkolu. Studia ukończyłam z tytułem magistra edukacji artystycznej w zakresie sztuki muzycznej. Muzyka zajmuje więc niezwykle ważne miejsce w moim życiu, ale w tym artykule pragnę zwrócić uwagę na jej znaczącą rolę także we wczesnym nauczaniu dzieci. Chciałabym też pokazać, jak ważne jest rzetelne prowadzenie zajęć w zakresie edukacji muzycznej. Takie podejście skutkuje satysfakcjonującym rozwojem dzieci w różnych zakresach.

- Po pierwsze, rozwijają się kompetencje społeczne uczniów, tak potrzebne do prawidłowego funkcjonowania w szkole. Poprzez wspólne śpiewanie piosenek i granie na instrumentach, dzieci uczą się współpracy w grupie, wzajemnej akceptacji, szanowania i nawiązywania dobrych relacji z rówieśnikami.
- Poprzez obcowanie ze sztuką, w tym przypadku muzyczną, dzieci stają się bardziej wrażliwe i potrafią dostrzegać piękno nie tylko sztuki, ale też wszystkiego, co je otacza. Rozwijają w sobie empatię.
- Nie bez znaczenia jest również wpływ działań muzycznych na koncentrację i pamięć. Uczniowie potrafią lepiej skupić się na wykonywanym zadaniu, uważniej słuchać i są bardziej zmotywowani do pracy. To skutkuje również poprawą dyscypliny i samodyscypliny. Dziecko odczuwa satysfakcję z wykonania utworu, zwłaszcza gdy było to poprzedzone licznymi próbami i ćwiczeniami. Taki rodzaj zajęć jest świetnym przygotowaniem do treningu w różnych dziedzinach nauki.
- Wśród licznych zajęć szkolnych to właśnie zajęcia muzyczne pozwalają uczniom na chwilę odprężenia, uwolnienia się od stresu poprzez aktywny kontakt z muzyką, np. granie na instrumentach czy odtwarzanie muzyki ruchem. Takie ćwiczenia

pomagają w odprężeniu się, a przez to również w osiągnięciu lepszych wyników w nauce.

W dalszej części postaram się przybliżyć korelację zajęć muzycznych z innymi przedmiotami w nauczaniu wczesnoszkolnym. Analizując poniższy scenariusz lekcji, można zauważyć jak przenikają się ze sobą różne sfery. Pomimo tego, że lekcja opierała się głównie na zajęciach muzycznych, to pojawiają się w niej elementy z edukacji polonistycznej, matematycznej czy informatycznej. Elementy kodowania, analizy matematycznej, a nawet wiedza z zakresu edukacji polonistycznej, pokazują możliwość połączenia różnych obszarów.

W związku z tym, że jestem nauczycielem i wykształconym muzykiem, nie wyobrażam sobie prowadzenia zajęć bez obcowania z żywą muzyką. Na swoich zajęciach gram na pianinie i śpiewam przy akompaniamencie tego instrumentu. Dzieci żywo reagują na taki rodzaj lekcji muzyki, są zaangażowane i emocjonalnie związane z nauczycielem i prezentowanym utworem. Działają spontanicznie, poddając się magii utworu. Uczniowie również grają, np. na instrumentach perkusyjnych. Potrafią reagować na dźwięk ruchem. Jednak we współczesnym świecie nie można zapominać o nowoczesnej technologii i tym, że otacza ona zewsząd nasze dzieci. Podczas lekcji korzystam więc z tablicy multimedialnej, Internetu, urządzeń mobilnych. W mojej szkole mamy do dyspozycji tablety, na których zainstalowałam aplikację muzyczną z dostępną klawiaturą.

W ten sposób każdy uczeń może korzystać z indywidualnej klawiatury na tablecie, przez co zajęcia stają się dla niego jeszcze bardziej atrakcyjne i urozmaicone, mocniej go angażują i pozwalają poczuć się artystą, twórcą. Pokazuję uczniom, że jest możliwe połączenie tradycyjnej, klasycznej, żywej muzyki z nowoczesną technologią, wykorzystując jej niezwykle możliwości.

Podsumowując, pragnę zaznaczyć, że liczne badania prowadzone od wielu lat potwierdzają, iż dzieci,

które od najmłodszych lat obcuja często z muzyką, osiągają lepsze rezultaty w nauce. Naukowcy dowodzą, że proces analizy, do którego dochodzi podczas ćwiczeń muzycznych, pozwala na osiągnięcie wysokich wyników w nauce z przedmiotów ścisłych. Zgadzam się z tą tezą, dlatego tak ważna jest dla mnie w procesie kształcenia edukacja muzyczna. Zachęcam wszystkich nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej do aktywnego angażowania dzieci w zajęcia muzyczne. Niech staną się one stałym i starannie zaplanowanym elementem w tygodniowym rozkładzie zajęć z edukacji wczesnoszkolnej. Angażujmy, aktywizujmy i starajmy się jak najbardziej urozmaicać zajęcia muzyczne, a uczniowie odwdzięczą się nam dużym zaangażowaniem i niesamowitymi efektami swojej pracy.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ przeprowadzonych w klasie 2b w dniu 22.10. 2021 r. przez p. Joannę Solich

TEMAT: Utrwalenie poznanych wartości rytmicznych z zastosowaniem tataizacji, solmizacji i aplikacji Perfect Piano na tablecie.

Nr podstawy programowej:

Edukacja muzyczna

Uczeń:

- 1.2. Słucha muzyki w połączeniu z aktywnością ruchową, gestami dźwiękotwórczymi: klaskanie, pstrykanie, tupanie, uderzanie o uda, itp. oraz z towarzyszeniem prostych opracowań instrumentalnych;
- 1.4. Odróżnia dźwięki muzyki, np. wysokie – niskie, długie – krótkie, ciche – głośne, głosy ludzkie: sopran, bas; odróżnia i nazywa wybrane instrumenty muzyczne;
- 2.2. Nuci poznane melodie, śpiewa piosenki podczas zabawy, nauki, uroczystości szkolnych, świąt w tym świąt narodowych;
- 2.4. Śpiewa, dbając o prawidłową postawę, artykulację i oddech, przy zachowaniu naturalnej skali głosu;
- 3.2. Interpretuje ruchem schematy rytmiczne;
- 4.1. Gra zadane przez nauczyciela i własne schematy rytmiczne;
- 4.7. Gra melodie piosenek i utworów instrumentalnych, do wyboru: na dzwonkach, ksylofonie, flecie podłużnym, flażolecie – fleciku polskim lub innych.

Edukacja informatyczna

Uczeń:

- 3.1. Posługuje się komputerem lub innym urządzeniem cyfrowym oraz urządzeniami zewnętrznymi przy wykonywaniu zadania;
- 5.1. Posługuje się udostępnioną mu technologią zgodnie z ustalonymi zasadami;

CEL GŁÓWNY:

Prawidłowe stosowanie wartości rytmicznych w praktycznych ćwiczeniach, w tym w grze na klawiaturze tabletu.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- Zna podstawowe wartości rytmiczne i długość ich trwania.
- Umie wykonać tataizacją podany schemat rytmiczny.
- Zna nazwy solmizacyjne gamy C-dur.
- Bierze udział w zabawach rytmiczno-muzycznych.
- Potrafi poruszać się w aplikacji Perfect Piano.
- Odtwarza melodię podaną nazwami solmizacyjnymi.
- Współpracuje w grupie i indywidualnie.
- Umie zastosować poznane wartości rytmiczne w praktyce.
- Śpiewa poznane piosenki z uwzględnieniem dynamiki.
- Dokonuje samooceny.

NaCoBeZu

- Znam podstawowe wartości rytmiczne i umiem je zastosować w praktyce.
- Umie wykonać podany rytm tataizacją i solmizacją.
- Umie zagrać na klawiaturze podaną melodię z zastosowaniem wartości rytmicznych.

METODY (wg K. Kruszewskiego):

- słowna: rozmowa, pogadanka, dyskusja,
- oglądowa: pokaz, obserwacja,
- praktyczna: działania praktyczne uczniów.

FORMY PRACY:

- zbiorowa jednolita,
- indywidualna jednolita,
- grupowa.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- jabłko, tablica interaktywna, tablety, pianino, laptop, piosenka „My klepiemy do rytmu” <https://www.youtube.com/watch?v=D3JXnfXApao>, nuty do piosenki „Tropiciele z drugich klas”, Małgorzata Strzałkowska (słowa), Liliana Widlarz (muzyka).

PRZEBIEG LEKCJI

I. Wstęp

1. Zajęcia rozpoczynamy od muzycznego przywitania oraz przypomnienia zagadnienia z ostatniej lekcji edukacji muzycznej, czyli pojęcia dynamiki (piano i forte) w oparciu o wykonanie piosenki „Tropiciele z drugich klas”.
2. Na początku zajęć uczniom przybliżono ich cel, jakim jest utrwalenie poznanych już wartości rytmicznych oraz ich umiejętność zastosowanie w praktyce, między innymi podczas gry na klawiaturze tabletów. Nauczyciel przypomina również uczniom, na co będziemy zwracali uwagę podczas lekcji i jakie efekty możemy uzyskać.

II. Rozwinięcie

1. Uczniom została przedstawiona wizualizacja wartości rytmicznych na przykładzie dzielenia jabłka na części.
2. Nauczyciel przypomina wiedzę na temat wartości rytmicznych z uwzględnieniem ich czasu trwania poprzez ruch i krok. Dzieci głoszą się do odpowiedzi.
3. W kolejnej części lekcji nauczyciel przedstawia na tablicy wartości rytmiczne i przypomina o zasadach taitajacji.
4. Uczniowie wykonują podane przykłady taitajacji z uwzględnieniem długości trwania wartości rytmicznych.
5. W ramach przerwy śródlekcyjnej uczniowie wykonują piosenkę „My klepiemy do rytmu”, uderzając rytmicznie o stolik według podawanych przez nauczyciela wartości rytmicznych oraz wykonują masażyk relaksacyjny koleżance, koleżance z ławki (z podziałem na pary i grupy).
6. W następnej części lekcji nauczyciel prosi uczniów o przypomnienie nazw solmizacyjnych gamy C-dur. Píše gamę na tablicy, przypisuje nazwom wartości, a uczniowie starają się rytmizować dźwięki gamy zgodnie z podanymi wartościami.

III. Zakończenie

1. Podsumowaniem pracy na lekcji jest praca z tabletami i aplikacją muzyczną Perfect Piano. Nauczyciel pisze na tablicy dźwięki melodii (solmizacją) wraz z przypisanymi wartościami rytmicznymi oraz ogłasza konkurs na odgadnięcie tytułu przedstawionej melodii. Dzieci po włączeniu aplikacji na tabletach mają chwilę na zagranie dźwięków gamy C-dur, po czym próbują zagrać na klawiaturze melodię podaną na tablicy. Nauczyciel w tym czasie pomaga wszystkim którzy potrzebują jego pomocy. Po chwili prosi o ciszę i podanie odpowiedzi, jaką melodię zapisał na tablicy.
2. Na zakończenie dzieci grają wspólnie (kierowane przez nauczyciela, jak dyrygenta) oraz indywidualnie przećwiczoną melodię. Nauczyciel prosi o samoocenę uczniów, z uwzględnieniem poziomu uzyskania wiedzy z dzisiejszej lekcji (dzieci podnoszą kolorowe lizaki do góry).

mgr Joanna Solich
 – nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej
 w Szkole Podstawowej nr 4 w Rydułtowach

Klaudia Ficek

SCENARIUSZ LEKCJI JĘZYKA POLSKIEGO W KLASIE V SZKOŁY PODSTAWOWEJ

TEMAT:

„Spotkanie z wodą” i inne opowieści (2 lekcje)

CELE

Uczeń:

- uczestniczy w rozmowie dotyczącej piękna przyrody górskiej; omawia tradycje oraz znane miejsca w polskich górach – III.1.1,
- uważnie słucha czytanego tekstu oraz omawia elementy świata przedstawionego – I.1.1,
- określa tekst jako opowiadanie – I.1.3,
- rozróżnia narrację pierwszoosobową od trzecioosobowej – I.1.10,
- redaguje opowiadanie twórcze – III.2.1,
- pisze poprawnie pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym i językowym – II.4.1,
- potrafi korzystać ze słownika ortograficznego i poprawnej polszczyzny – IV.5.

METODY PRACY:

- wizualizacja, praca z tekstem, redagowanie opowiadania, ćwiczenie interaktywne-krzyżówka, pogadanka, ćwiczenia ortograficzne

FORMY PRACY:

- zbiorowa, indywidualna

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- komputer, telewizor, książka ks. Józefa Tischnera, *Rozmowy z dziećmi. Kazania niecodzienne*, wyd. Znak 2020, kartki z nadrukiem zmysłów, kartki z anagramami,
- długi arkusz papieru, kredki, widokówki, zeszyt przedmiotowy.

PRZEBIEG LEKCJI

1. Przywitanie uczniów (lekcja pierwsza)

Uczniowie wchodzą do klasy, której ściany udekorowane są widokówkami przedstawiającymi krajobraz górski.

Nauczyciel informuje uczniów, iż celem lekcji jest przybliżenie tradycji i twórczości, które mają swoje korzenie w górach oraz zachwycenie uczniów pięknem górskiej przyrody.

2. Wizualizacja

Nauczyciel prosi uczniów o przyjrzenie się widokówkom – ukazanym krajobrazom, a następnie o wyobrażenie siebie w jednym z ukazanych miejsc. Na tablicy są zawieszane kartki z wydrukowanymi ikonami zmysłów (oko, ucho, nos, usta, dłoń).

Nauczyciel prosi uczniów o podawanie określeń, dotyczących sposobów odkrywania gór. Zachęca do podawania licznych określeń wymienianych elementów.

Pyta uczniów:

– *Co można zobaczyć w górach?*

Uczniowie odpowiadają, np.: wysokie, skaliste zbocza, dużo choinek, piękne niebo.

– *Co można usłyszeć w górach?*

Uczniowie odpowiadają, np.: szum potoku, śpiew ptaków, szmer drzew.

– *Jakie zapachy można poczuć w górach?*

Uczniowie odpowiadają, np.: czyste powietrze, żywicę drzew, grzyby.

– *Jakie smaki można odkryć w górach?*

Uczniowie odpowiadają, np.: mleko, ser – oscypek, bryndzę.

– *Co mogą poczuć nasze dłonie w górach?*

Uczniowie odpowiadają, np.: miękki mech, szorstką korę, zimną wodę w strumieniu.

Nauczyciel zapisuje na poszczególnych kartkach spostrzeżenia uczniów, a następnie zawiesza kartki z anagramami.

3. Anagramy

Anagramy zawierają nazwy pasm górskich występujących w Polsce.

Zadaniem uczniów jest odgadnięcie ich nazw i poprawne zapisanie na tablicy.

Nauczyciel zwraca uwagę, by wszystkie nazwy zostały zapisane wielką literą.

TYSUED – Sudety

KAPRATY – Karpaty

RYTTA – Tatry

NIEPINY – Pieniny

KISDEBY – Beskidy

DYSCZZAEIB – Bieszczady

4. Zagadki o górach – krzyżowka

<https://learningapps.org/watch?v=pxp1aba6221>

Nauczyciel wyświetla krzyżówkę na ekranie telewizora. Uczniowie podchodzą do komputera i rozwiązują poszczególne hasła. Rozwiązaniem jest: Zakopane. Nauczyciel prosi o podanie kilku określeń przybliżających tę nazwę, np. miasto w Tatrach; odbywają się tam skoki narciarskie.

5. Nauczyciel krótko przedstawia sylwetkę księdza Józefa Tischnera – człowieka z gór

Urodził się 12 marca 1931 roku w Starym Sączu. Jego rodzice byli nauczycielami. Uczęszczał do szkoły w Nowym Targu, a po maturze zdał na Wydział Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego. Po pierwszym roku zgłosił się do seminarium duchownego w Krakowie. Święcenia kapłańskie przyjął 26 czerwca 1955 roku. W latach 70-tych odprawiał słynne msze dla przedszkolaków, podczas których pozwalał przynosić do kościoła zabawki i prowadził nietypowe rozmowy z dziećmi. Zostały one opisane w książce pt. *Ks. Józef Tischner. Rozmowy z dziećmi. Kazania niecodzienne*, w której znajduje się także wakacyjna opowieść młodych bohaterów pt. *Spotkanie z wodą*.

6. Nauczyciel odczytuje uczniom tę opowieść

Pytania do tekstu:

a) Jaki typ narracji występuje w tekście? – (odpowiedź: narracja pierwszoosobowa)

b) Jaki gatunek literacki przypomina ten tekst? – (odpowiedź: pamiętnik – w tym przypadku nie ma wskazanej daty, opowiadanie)

c) Nauczyciel zwraca uwagę na nagromadzenie czasowników w tekście.

Czemu służy taki zabieg? – (odpowiedź: akcja jest wartka, bohater zaangażowany w opisywane wydarzenia, czytelnik zadowolony)

d) O jakich przygodach opowiedziała woda?

e) Na jaki pomysł wpadli chłopcy?

(lekcja druga)

7. Nauczyciel pyta uczniów

Jaką przygodę przeżył Twój górski bohater: kamyk, patyk, szyszka, kropla rosy, ...? – rozbudza zaciekawienie dzieci. Po chwili informuje uczniów, iż z perspektywy takiego nietypowego bohatera będą dziś pisali opowiadania, których akcja będzie rozgrywała się w górach.

8. Nauczyciel wraz z uczniami utrwalają zasady redagowania opowiadania (trójdzielna budowa, akapity, wskazanie miejsca i czasu wydarzeń, nakreślenie sylwetek bohaterów, sposób zapisywania dialogów, zwroty określające następstwo czasowe).

Uczniowie przystępują do samodzielnej pracy, podczas której radzą się nauczyciela, korzystają ze słowników ortograficznych. (czas pracy ok. 30 minut).

9. Chętni uczniowie odczytują swoje prace na głos. Pozostali oddają prace nauczycielowi do sprawdzenia

10. Ewaluacja

Na umieszczonym na bocznej ścianie papierowym arkuszu papieru uczniowie rysują górę o wysokości od 1 do 6 w zależności od stopnia satysfakcji z lekcji oraz wybrany przez siebie element górskiej przyrody, np. choinkę, trawę, chmury.

mgr Klaudia Ficek

– nauczyciel Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 3 w Rybniku

Joanna Komorek

KONSPEKT EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ

TEMAT:

Poznajemy nasze polskie góry.

I etap edukacyjny: klasy II–III

Czas trwania: 90 minut

ELEMENTY Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ:

II. Edukacja matematyczna

1.1. określa i prezentuje wzajemne położenie przedmiotów na płaszczyźnie i w przestrzeni; określa i prezentuje kierunek ruchu przedmiotów oraz osób; określa położenie przedmiotu na prawo/na lewo od osoby widzianej z przodu (także przedstawionej na fotografii czy obrazku);

5.4. dostrzega symetrię w środowisku przyrodniczym, w sztuce użytkowej i innych wytworach człowieka obecnych w otoczeniu dziecka.

IV. Edukacja przyrodnicza

1.3. rozpoznaje wybrane zwierzęta rośliny, których w naturalnych warunkach nie spotyka się w polskim środowisku przyrodniczym;

VII. Edukacja informatyczna

1.1. układa w logicznym porządku: obrazki, teksty, polecenia (instrukcje);

1.3. rozwiązuje zadania, zagadki i łamigłówki prowadzące do odkrywania algorytmów;

3.1. posługuje się komputerem lub innym urządzeniem cyfrowym oraz urządzeniami zewnętrznymi przy wykonywaniu zadania;

5.1. posługuje się udostępnioną mu technologią zgodnie z ustalonymi zasadami;

VIII. Edukacja muzyczna

1.7. słucha w skupieniu krótkich utworów muzycznych.

CELE OGÓLNE ZAJĘĆ:

- Rozbudzenie ciekawości o kulturze i przyrodzie polskich Tatr
- Świadome korzystanie z technologii

CELE OPERACYJNE:

Uczeń:

- Wyszukuje wyrazów w wykreślance
- Wymienia elementy stroju góralskiego
- Zna zwierzęta mieszkające w górach
- Koduje, postępuje zgodnie z instrukcją
- Zna pojęcie symetrii
- Słucha uważnie piosenki, odpowiada na pytania dotyczące utworu *NACOBESZU*
- Wymieni elementy stroju góralskiego
- Znam zwierzęta mieszkające w Tatrach
- Wymieni rzeczy, które należy spakować do plecaka na górską wyprawę
- Wykonam zadanie związane z kodowaniem w aplikacji genially

FORMY:

- indywidualna, zbiorowa

METODY:

Podające – objaśnienie, pogadanka; Problemowa

ŚRODKI:

- komputer dla każdego dziecka, prezentacja genially z interaktywnymi zadaniami (puzzle, plansze do kodowania – trasa, symetria, wykreślanca), <http://bityl.pl/GMtKH>

PRZEBIEG ZAJĘĆ

1. Czynności organizacyjne.
2. Podanie tematu dzisiejszych zajęć, celu i *NaCoBeZu*.
3. Przedstawienie zasad poruszania się w aplikacji GENIALLY.

Zajęcie miejsca przy stanowiskach komputerowych. Uruchomienie linku <http://bityl.pl/GMtKH>.

4. Postępowanie zgodnie z instrukcją, przygotowanie kartki do zapisu kodu. Odkrywanie po kolei tropów niedźwiedzia. Przechodzenie poszczególnym zadań:

- PUZZLE – układanie puzzli, wspólna rozmowa o krajobrazie górskim.

- PARZENICA – odczytanie informacji, oglądanie zdjęć, dorysowanie drugiej części parzenicy za pomocą dostępnych narzędzi.

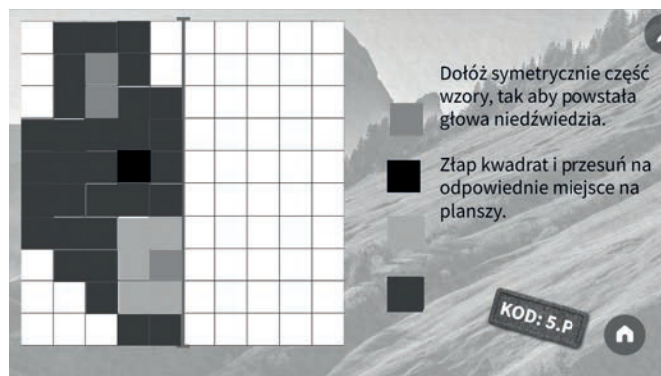
- ZWIERZĘTA – odczytanie informacji o świstaku, kozicy i niedźwiedziu, układanie w szeregu od najmniejszego do największego.

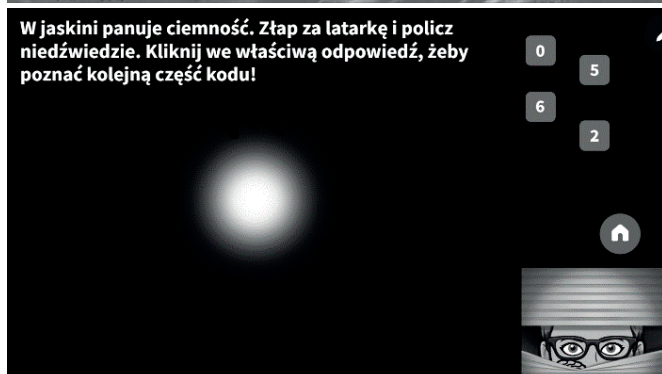
- PIOSENKA – słuchanie piosenki o bezpiecznej wyprawie w góry. Rozmowa, dyskusja o bezpieczeństwie na szlaku. Podanie przedmiotów, które powinny znaleźć się w plecaku.

- 5. Zabawa ruchowa przy piosence, odejście od komputerów. Powrót na stanowiska.
- NIEDŹWIEDŹ – kodowanie, symetryczne dokończenie wzoru.

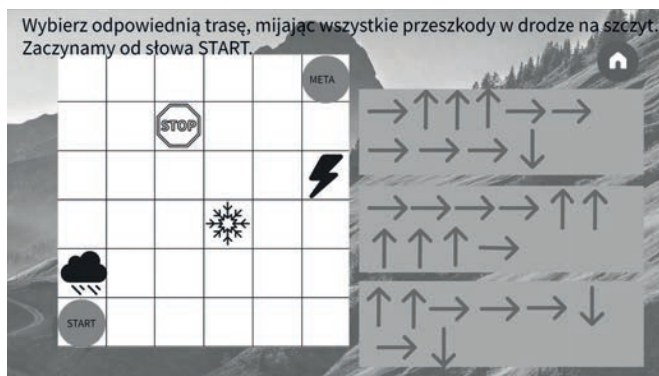
- JASKINIA – odczytanie informacji o Jaskini Mroźnej, wykonanie zadania – przeliczanie przedmiotów.

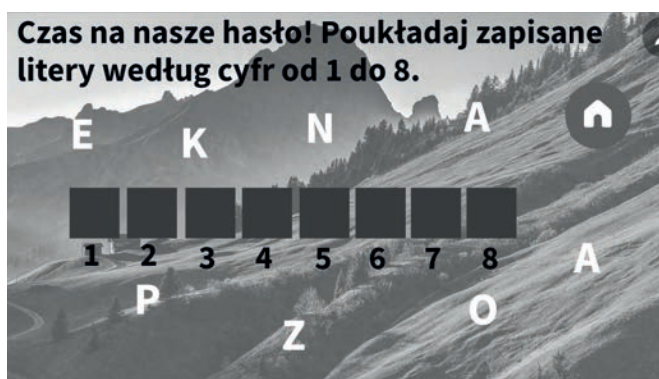
- STRÓJ GÓRALSKI – poznanie elementów stroju, odszukanie słów w wykreślanke wyrazowej.

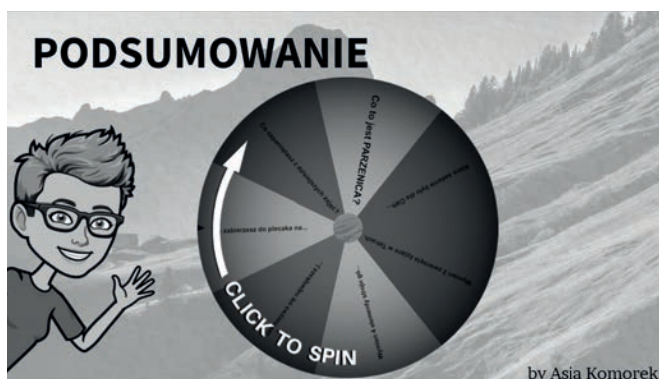
- TRASA – znalezienie prawidłowej trasy – kodowanie.

6. HASŁO – ułożenie hasła ze zdobytych liter.

7. PODSUMOWANIE

- Co zapamiętasz z dzisiejszych zajęć?
- Co to jest parzenica?
- Wymień 2 zwierzęta żyjące w Tatrach.
- Które zadanie było dla Ciebie łatwe, a które trudne?
- Co zabierzesz do plecaka na górską wyprawę?
- Jak nazywa się największa jaskinia w Tatrach?

mgr Joanna Komorek
– nauczyciel Szkoły Podstawowej nr 4 im. Gustawa Morcinka w Radlinie

INTERNETOWE CENTRUM INFORMACJI W RYBNIKU

W Internetowym Centrum Informacji Multimedialnej znajdują się 4 komputery i urządzenie wielofunkcyjne (drukarka i skaner). Korzystanie z Internetu i pakietu Microsoft Office jest bezpłatne.

CZYTELNICY

Z zasobów biblioteki korzystają nauczyciele, studenci oraz wszyscy zainteresowani problemami oświaty i kształcenia.

DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNO-METODYCZNA:

- promowanie edukacji czytelniczej, medialnej,
- wspieranie nauczycieli w realizacji ścieżek edukacyjnych,
- edukacja regionalna, europejska, ekologiczna.

DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNO- -BIBLIOGRAFICZNA:

- opracowanie wykazów nowości, opracowanie zestawień bibliograficznych,
- przygotowanie wystaw tematycznych i okolicznościowych.

ZAPRASZAMY DO KORZYSTANIA ZE ZBIORÓW I OFERTY ORAZ WSPÓŁPRACY

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Rybniku

ul. Chrobrego 27
44-200 Rybnik
tel.: 32 422 20 59

e-mail: pbwrybnik@wom.edu.pl
www.wom.edu.pl/rybnik

Godziny otwarcia:
pon.-czw.: 8.00–18.00
pt.: 8.00–15.00
sob.: 9.00–13.00

RODN i IP „WOM” w RYBNIKU
44-200 Rybnik, ul. Parkowa 4a

tel.: 32 424 74 72
info@wom.edu.pl
www.wom.edu.pl